

Vlaams
Parlement

ingediend op **603** (2020-2021) – Nr. 1
11 januari 2021 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Johan Danen en Tinne Rombouts

over de asbestafbouw

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele;
Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;
Tinne Rombouts, Koen Van den Heuvel;
Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;
Björn Rzoska, Mieke Schauvliege;
Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;
Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens;
Bart Tommelein, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Chris Steenwegen;
Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichtingen door de sprekers	4
1.1. Laura Van den Borre	4
1.2. Bram Vandromme	7
1.3. Sven De Mulder	9
1.4. Koen Vandenbroucke	14
2. Vragen en opmerkingen van de leden	18
2.1. Tussenkoms van Johan Danen	18
2.2. Tussenkoms van Tinne Rombouts	19
2.3. Tussenkoms van Freya Perdaens	20
2.4. Tussenkoms van Leo Pieters	21
2.5. Tussenkoms van Gwenny De Vroe	21
3. Antwoorden	21
3.1. Laura Van den Borre	21
3.2. Bram Vandromme	24
3.3. Sven De Mulder	27
3.4. Koen Vandenbroucke	31
4. Aanvullende vragen en antwoorden	33
4.1. Aanvullende vragen	33
4.2. Aanvullende antwoorden	34
Gebruikte afkortingen	37
Bijlagen: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie hield op 1 december 2020 een hoorzitting over de asbestafbouw met de volgende sprekers: Laura Van den Borre, postdoctoraal onderzoeker aan de VUB, in 2018 gepromoveerd als doctor in de sociologie met een doctoraat waarvan een van de focussen asbest was; Bram Vandromme, advocaat, auteur van 'Asbest. Niet wachten tot het stof gaat liggen'; Sven De Mulder, OVAM; Koen Vandembroucke, bio-ingenieur Milieubiotechnologie, Quality, Environment, Safety and Health Manager en intern milieucoördinator bij de Vanheede Environment Group nv.

De presentaties van de sprekers zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze hoorzitting werd als videoconferentie georganiseerd.)

1. Toelichtingen door de sprekers

1.1. Laura Van den Borre

Laura Van den Borre heeft een reconstructie gemaakt van het asbestgebruik in België en een analyse van de impact van asbestblootstelling op de Belgische sterfte. Ze heeft gebruik gemaakt van demografische, epidemiologische en sociologische methodes.

Wat is asbest?

Asbest is een verzamelnaam voor zes mineralen met een vezelstructuur met een unieke combinatie van eigenschappen. Ze zijn heel sterk, vuurbestendig en bio-resistent. Asbest is heel veelzijdig en kan worden gebruikt in combinatie met heel veel materialen. Er zijn meer dan drieduizend verschillende toepassingen geregistreerd. De meest populaire in België is asbest in golfplaten. Het werd ook gebruikt als isolatiemateriaal, in bloempotten, in strijkplanken enzovoort.

De spreker toont een overzicht van de vezels: de drie bovenste zijn de meest commerciële types en worden het meest gebruikt in industriële toepassingen. Chrysotiel heeft een iets andere make-up en zou ook minder gevaarlijk zijn, maar nog steeds gevaarlijk. Amosiet zou tien keer zo gevaarlijk zijn als chrysotiel en crocidoliet zou vijfhonderd keer gevaarlijker zijn. Het wetenschappelijk onderzoek is nog niet eenduidig, maar alle vormen van die mineralen zijn schadelijk voor de mens.

In België is er een asbestverbod op alle types, net als in heel wat andere landen. Nochtans gebruiken nog heel wat landen asbest. In Rusland, Kazachstan en China wordt nog chrysotielasbest geproduceerd.

Gezondheidsrisico's van asbest

De gezondheidsrisico's van asbest zijn heel groot. De voornaamste route van blootstelling is het inhaleren van asbestvezels. Minder veelvoorkomend is het inslikken van asbestvezels. Hoewel het inslikken van asbest eveneens gezondheidsrisico's inhoudt is er nog een aanzienlijk wetenschappelijk debat over de grootteorde van deze gezondheidsrisico's voor de mens. Eens de vezels in het lichaam zijn, probeert het lichaam deze via allerhande biologische mechanismen te verwijderen of ze onschadelijk te maken. Omdat de vezels bioresistent zijn, kan dit proces ettelijke jaren duren. Hoewel deze verdedigingsmechanismes succesvol kunnen zijn, kunnen ze ook een kettingreactie veroorzaken waardoor chronische longziekten ontstaan en kankerweefsel gevormd wordt. Het Internationaal Agentschap voor Kankeronderzoek (IARC) maakt regelmatig – de laatste was in 2012 – een evaluatie van het wetenschappelijk onderzoek naar asbestkankers. Er is een duidelijk

verband met vier kankers en een mogelijk verband met drie kankers. Asbest veroorzaakt ook andere asbestgerelateerde ziekten zoals bijvoorbeeld asbestose. Asbestgerelateerde ziekten uiten zich pas decennia na de blootstelling.

Asbestgebruik

Welke waren de bronnen van blootstelling in België in het verleden? In de professionele sfeer waren er drie risico's. In de primaire asbestindustrie ging het om productie van asbestmaterialen, in de secundaire asbestindustrie over het verwerken van asbestmaterialen en in de tertiaire asbestindustrie over contact met afgewerkte asbestproducten. Er zijn ook afgeleide risico's bij bijvoorbeeld doe-het-zelvers. En er zijn risico's in de leefomgeving zoals wonen in de nabijheid van een asbestfabriek of een stortplaats.

De blootstelling in de tertiaire asbestindustrie, de afgeleide risico's en de risico's in de leefomgeving zijn vandaag nog steeds relevant in België.

Hoe ziet de tijdlijn eruit? In 1905 werd Eternit België gesticht, waardoor asbest in België op een grootschaliger en professioneler manier werd gebruikt. In 1924, 1955 en 1960 waren er indicaties dat asbest longziekten veroorzaakt. In 1978 komt er een eerste belangrijk asbestverbod op crocidoliet en spuitasbest. In 2001 komt er een algemeen asbestverbod op het verwerken van ruwe asbestvezels en het verkopen van asbestproducten. De producten die voordien geproduceerd en verkocht waren, kunnen gebruikt blijven worden. In 2001 zijn er volgens het IARC voldoende bewijzen voor het causaal verband tussen asbest en strottenhoofd- en eierstokkanker. In 2014 wordt de doelstelling 'Asbestveilig Vlaanderen' geformuleerd en in 2018 start het Vlaams Asbestafbouwplan.

Doctoraatsonderzoek

Laura Van den Borre startte haar doctoraatsonderzoek in 2012 en op dat moment was er nog heel veel ontbrekende informatie over de blootstellingscontext en over de impact van asbestblootstelling op de Belgische sterfte.

De spreker heeft voor de reconstructie van de asbestblootstelling een bronnenonderzoek gedaan. De piste van de bedrijfsarchieven was doodlopend. De piste van de getuigenissen van arbeiders gaf vooral anekdotische informatie. Ze heeft ook kranten geanalyseerd. De belangrijkste bron zijn de productiestatistieken: officiële statistieken van import en export voor België en het Groothertogdom Luxemburg. Omdat er in het Groothertogdom Luxemburg weinig asbestindustrie was, gelden de cijfers vooral voor België.

Tussen 1948 en 1998 heeft België meer dan twee miljard ton ruwe asbestvezels geïmporteerd. Er werd voornamelijk chrysotiel aangevoerd uit Canada en de Sovjet-Unie. Uit Zuid-Afrika werd voor 1955 voornamelijk amosiet geïmporteerd en tussen 1955 en 1980 vooral crocidoliet.

In 1972 was er een piek van asbestconsumptie (import min export) van ongeveer tien kilo per capita. Dat is enorm veel: de asbestvezels werden voornamelijk gebruikt in de asbestcementindustrie en het aandeel asbestvezels in asbestcementproducten bedraagt 10 tot 15 procent.

Waar werden deze ruwe vezels gebruikt? Er werden tweeëntwintig sites gevonden waarvan zeven asbestcementfabrieken. In de jaren 70 werkten er meer dan drieduizend mensen in de fabrieken van Tisselt en Kapelle-op-den-Bos.

Welke invloed heeft asbest gehad op de volksgezondheid in België? Er is nog geen directe een-op-eenlink tussen de blootstelling en de uitkomst. Men weet niet wie

er is blootgesteld aan welk type asbest, hoe lang, of er beschermende maatregelen waren, en of men blootgesteld was aan andere carcinogenen. Door de lange latentieperiode zijn de herinneringen van asbestzieken erg vervaagd.

Mesotheliom – kanker van het longvlies, buikvlies, hartzakje en tunica vaginalis – werd als indicator gebruikt. Deze kanker wordt bijna uitsluitend veroorzaakt door asbestblootstelling; ook een lage blootstelling kan deze kanker veroorzaken. De latentieperiode bedraagt twintig tot vijftig jaar. Slechts 7 procent van de mensen overleeft vijf jaar na de diagnose. Pas vanaf 1998 is een specifieke code in de sterftestatistieken opgenomen voor mesotheliom. Voordien gebruikte men proxy-pleurale kanker. Er kan dus een onderschatting zijn van mesotheliom in België voor 1998.

Er is een oversterfte door mesotheliom van mannen in de regio's Antwerpen, Sint-Niklaas, Dendermonde, Mechelen en Halle-Vilvoorde, gemeten voor de periode 2005 tot 2009. Men neemt aan dat de blootstelling aan asbest op die sites ook het hoogst was. Voor de vrouwen is er een oversterfte in de regio's Mechelen en Halle-Vilvoorde. Het aandeel vrouwen tewerkgesteld in de asbestindustrie, was redelijk klein. Men veronderstelt dat deze oversterfte te wijten is aan een milieugerelateerde blootstelling of aan secundaire blootstellingen.

Men heeft ook gekeken naar arbeiders tewerkgesteld in risicovolle industrieën in 1991. In 1991 was de asbestindustrie al aan het uitdoven. Het geeft waarschijnlijk een onderschatting van het reële risico voor arbeiders. Naast de asbestindustrie, werd gekeken naar een tiental andere industrieën waarvan internationale literatuur aangeeft dat er asbest werd gebruikt. Tussen 1991 en 2001 was er voor het sterfterisico voor mesotheliom in bijna al deze industrieën een significante oversterfte, behalve voor de productie van elektrische producten en voor de auto- en textielindustrie. Er werd ook een onderscheid gemaakt tussen arbeiders en bedienden of managementprofessionals. In de asbestindustrie kennen beide categorieën een significante oversterfte, het risico om te sterven aan mesotheliom ligt er meer dan 40 keer hoger dan voor alle andere beroepsactieve mannen. Ook in de elektriciteitsproductie en -distributie hebben beide categorieën een verhoogd risico om te sterven aan mesotheliom, net zoals in de bouwindustrie. In de andere industrieën ligt de last vooral bij arbeiders.

In de asbestindustrie, de scheepsnijverheid, de bouwindustrie en de metaalproductie is er ook een significante oversterfte door longkanker en larynxkanker. Er is ook een oversterfte door mondkeuter in de asbestindustrie, de scheepvaart, de bouwindustrie en de spoorwegnijverheid, maar dit is nog niet erkend door het IARC.

De mesotheliomsterfte in België kent voor mannen een piek van 76 sterfgevallen per miljoen mensen in 2013; in 1969 waren dat 3,5 sterfgevallen per miljoen mensen. Er is een enorm verschil tussen mannen en vrouwen. In 2010 was er een voorlopige piek van 8,5 sterfgevallen per miljoen mensen. Men vermoedt dat de grootste sterfte bij mannen te wijten is aan beroepsblootstelling. Men vermoedt dat de stijging bij vrouwen ten dele te wijten is aan beroepsblootstelling, maar ook aan milieugerelateerde en secundaire blootstelling.

Als men de mesotheliomsterfte in België internationaal vergelijkt voor de periode 1994-2008, dan heeft België een van de hoogste mesotheliomsterftes ter wereld. Enkel het Verenigd Koninkrijk, Australië en Italië scoren nog slechter.

Als men het asbestgebruik en de mesotheliomsterfte naast elkaar zet, bevestigt de grafiek het vermoeden van een verband tussen de piek van asbestslachtoffers en de golf van asbestconsumptie in het verleden. Men heeft ook trends geploteerd: ook wiskundig is er een grote gelijkheid tussen die twee waarnemingen. Als men die

trends zou doortrekken, wordt er geschat dat er tegen 2032 geen mesothelioomsterfte bij mannen meer zou zijn en tegen 2038 geen meer bij vrouwen. Deze louter wiskundige voorspelling is onrealistisch omdat er geen rekening wordt gehouden met de geproduceerde asbestproducten die nog altijd beschikbaar zijn in de samenleving. De meeste van deze asbestcementhoudende producten hebben hun houdbaarheidsdatum van vijftien tot dertig jaar al lang overschreden. Hierdoor komen geleidelijk aan steeds meer asbestvezels los en zorgen bestaande asbestproducten vandaag voor verhoogde milieublootstelling aan asbest.

Mesothelioom is slechts een indicator. Men heeft geen idee van het aantal asbestgerelateerde longkankers, strottenhoofdkankers of eierstokkankers. De gevallen van asbestose zijn vrij klein omdat asbestose wordt veroorzaakt door langdurige blootstelling en hoge dosissen.

Aandachtspunten

Laura Van den Borre rondt af met een aantal aandachtspunten. Asbestverwijdering vandaag is cruciaal voor toekomstige generaties. Aan het verwijderen van asbestproducten met een hoog blootstellingsgevaar moet bijkomende steun worden gegeven. Campagnes voor maatschappelijke bewustwording zijn een heel goed idee. Ook aandacht voor anderstaligen en mensen in lagere sociaaleconomische statussen is nodig. Een vangnet voor asbestslachtoffers via een samenwerking met de federale overheid is aan te moedigen.

1.2. Bram Vandromme

Bram Vandromme heeft ongeveer een jaar geleden het boek 'Asbest. Niet wachten tot het stof gaat liggen' geschreven.

Zes aandachtspunten

De omvang van het probleem is gigantisch. Naar schatting is er 2,3 miljoen ton asbestmateriaal in de omgeving. 2,8 miljoen woningen in Vlaanderen zouden asbest bevatten.

Het asbestmateriaal is verweerd en beschadigd en de vezels komen vrij in de omgeving.

Er is veel onwetendheid en nonchalance. Veel particulieren, maar ook professionelen, zijn niet op de hoogte van de gevaren van asbest en herkennen de materialen niet. Er worden bijvoorbeeld heel vaak zonnepanelen op asbesthoudende daken gelegd.

Ook bouwafval is een probleem. Heel veel asbesthoudend materiaal belandt – vaak ongewild – bij regulier bouwafval.

Er is een consumeergolf geweest en pas na 40 jaar ziet men het aantal doden hiervan. Als er 2,3 miljoen ton asbest in het leefmilieu aanwezig is die weg moet, dan is er momenteel een enorme verwijderingsgolf. Als men die niet streng genoeg aanpakt, volgt er een tweede ziektegolf die men kost wat kost moet vermijden. Daar is soms wat te weinig aandacht voor.

Ook de complexe regels maken Bram Vandromme ongerust. In Vlaanderen vindt men regels in het Materialendecreet, in VLAREM, voor ingedeelde en voor niet-ingedeelde inrichtingen. Er zijn veel mooie regels, maar in de realiteit is het anders.

Keten van aanpak

Volgens Bram Vandromme is er een keten die vaak terugkomt. Eerst is er de herkenningfase waarna een inventarisatiefase volgt waar vaak een professional bij betrokken is. Dan volgt de verwijderingsfase, de verwerkingsfase en incidentenfase.

Het asbestprobleem wordt niet of nauwelijks herkend. Er is ook geen onmiddellijk gevaar want er is een enorme latentietijd tussen blootstelling en de gevolgen. Men relateert het probleem veel te snel.

Inventarisatie is te vaak afwezig, is niet sluitend en vaak onvolledig. Er is een federale inventarisatieverplichting voor werkgevers maar heel veel werkgevers weten dit niet. Er is geen databank van inventarissen en amper ontsluiting. Een asbestattest invoeren is goed, maar het moet een destructief onderzoek zijn.

Verwijdering is volgens Bram Vandromme een enorm probleem. Er zijn geen duidelijke regels voor particuliere afbraak. Een particulier weet niet wat hij zelf kan doen en wat niet. Er is ook geen melding of vergunning nodig in Vlaanderen, wel in Brussel en Wallonië. De drempels rond sloopopvolging zijn te hoog. Voor de meeste slopen is geen sloopopvolging nodig volgens de regelgeving. Er is weinig flexibiliteit bij de technieken van verwijdering. Beschadigd materiaal kan men niet zelf verwijderen en zo komt men onmiddellijk terecht bij dure verwijdering door firma's. Er is heel veel nonchalance en veel te weinig controle.

Ook particuliere afvoer naar de recyclageparken is een probleem. Op recyclageparken zijn vaak onregelmatigheden vastgesteld. Een omzendbrief van 2008 is verouderd. Intercommunales organiseren momenteel veel ophaling, maar de zaken blijven veel te lang – vaak open – staan op straat. Bovendien ligt asbesthoudend materiaal vaak tussen regulier bouwafval.

Er zijn heel veel incidenten en er is bijzonder weinig handhaving. Lokale handhavers zijn niet op de hoogte van bestaande werven. Er is geen ontsluiting van de meldingsverplichting op federaal niveau voor erkende bedrijven of aannemers die werkgevers zijn en eigenlijk moeten melden. Een burger die een probleem heeft met asbestvervuiling, weet eigenlijk niet goed waar hij moet zijn. Er is niet enkel een probleem op federaal niveau maar ook binnen de Vlaamse handhaving. Als men hinder heeft van een klasse 1-bedrijf, moet men naar de Omgevingsinspectie. Hoe weet men als burger dat het om een klasse 1-bedrijf gaat? Afval langs de weg moet men melden bij het Agentschap Wegen en Verkeer. Men wordt van het kastje naar de muur gestuurd. Gemeenten kunnen leren uit incidenten, maar meestal worden problemen pas reactief aangepakt.

Voorstellen van aanpak

Bram Vandromme doet een aantal voorstellen om het beter te doen. Een eerste is de link met renovatie versterken. Op 24 april 2019 heeft het Vlaams Parlement een resolutie goedgekeurd over een renovatieplan (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1949/1). Het is heel belangrijk dat bij renovatie meer aandacht naar de asbestproblematiek zou gaan. Dit moet ook in de opleiding van de renovatiecoaches zitten.

Een tweede voorstel is meer verplichtingen tot opleiding invoeren voor aannemers en stakeholders in het parcours. Er is een acuut gebrek aan kennis over asbest. Ook in de opleidingen van VDAB zou dit aan bod moeten komen.

Een derde voorstel is een algemeen digitaal meldpunt voor problemen en incidenten met asbest. Er is een prima website van de OVAM, maar het is te weinig. Men vindt er moeilijk snel accurate informatie. In Nederland bestaat zo'n meldpunt al.

Er moet ook duidelijkheid komen over de juridische waarde van het asbestattest. Er moet op een of andere manier worden vermeld dat het attest meestal niet sluitend zal zijn. In veel inventarissen staat semigebonden. De OVAM is hiervoor een beetje mee verantwoordelijk. Er is hechtgebonden asbest en niet-hechtgebonden asbest. De term semigebonden heeft geen basis of juridisch kader in de regelgeving. De OVAM bedoelt gebonden materialen die door beschadiging of verwerking niet meer als hechtgebonden kunnen worden beschouwd. Bij behandeling in de keten gaat men verder uit van het toepassen van eenvoudige handelingen en dat kan niet.

Men moet strenger zijn wat de verwijderingsverplichtingen betreft. Er is geen generieke verwijderingsplicht bij niet-publieke gebouwen opgenomen in het actieplan. Er is ook geen echte verwijderingsplicht voor beschadigde toepassingen. Via het Materialendecreet zou die verplichting kunnen worden opgelegd. Er is wel een algemene beheerverplichting die stringenter zou kunnen worden gemaakt.

2034 is de termijn voor de meest dringende verwijderingen bij publieke gebouwen. Men zou ook de verwijderingsplicht kunnen invoeren van asbestmaterialen die eenvoudig bereikbaar zijn in niet-publieke gebouwen.

Er moet ook worden nagedacht over een meldingsplicht voor asbestverwijdering, zoals die bestaat in Brussel en Wallonië. Lokale besturen zouden dan bijzondere voorwaarden kunnen opleggen bij bepaalde werken.

Ook de drempels voor sloopopvolging moeten worden verlaagd. Men kan verlagen tot duizend kubieke meter ongeacht het soort woning. Het traject bij Tracimat moet verplicht worden gemaakt. Er bestaan nog geen afstandsregels bij asbestverwijdering. De spreker pleit voor een beter kader voor asbestverwerking in VLAREM.

Particuliere afbraak moet worden verduidelijkt en aan banden worden gelegd. Men moet dit beperken tot eenvoudige hechtgebonden buitentoepassingen. Er moet een definitie van 'eenvoudig' komen. Ook de verschillen tussen aannemers moeten worden weggewerkt. Er moet ook meer worden ingezet op innovatie voor verwijderingstechnieken. Er zijn er nu maar twee: de dure toepassing van hermetische zone en de toepassing van eenvoudige handeling. Daartussen zit heel weinig.

Er is een omzendbrief in opmaak maar die is niet verordenend en dus niet afdwingbaar. Sommige voorschriften worden beter via regelgeving opgenomen zodat ze kunnen worden gehandhaafd.

Werfcontroles moeten worden opgevoerd. Er moet controle zijn op verweerde of beschadigde materialen. Sommige steden en gemeenten doen dit al via hun politiereglement. De ambitie die er is voor publieke gebouwen, moet worden aangescherpt voor scholen. Vlaanderen moet de lokale besturen stimuleren om actieplannen op te stellen. Er moet ook meer worden afgestemd met andere overheden zodat verschillen kunnen worden weggewerkt.

1.3. Sven De Mulder

Drie jaar geleden was er al een hoorzitting over asbest (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1144), maar op dat moment was men zich volgens *Sven De Mulder* nog niet goed bewust van het groot historisch passief asbest dat aanwezig is in gebouwen. Nu zijn er een actieplan en een nieuwe regelgeving met instrumenten, en zijn er heel wat middelen vrijgemaakt om de asbestproblematiek te bestrijden, maar ook daarmee is de kous niet af. Bovendien zit het asbestprobleem niet in één beleidsdomein maar is het verstrengeld met de renovatie- en klimaatdoelstellingen en moet het dus geïntegreerd worden aangepakt. Alleen zo wordt de uitvoering van het actieplan haalbaar en betaalbaar.

Waarom een asbestafbouwbeleid?

Twintig jaar na het verbod op asbest zit er nog veel asbest in gebouwen. Al die asbestmaterialen bestaan uit een matrix waarin asbestvezels in mindere of meerdere mate werden verwerkt, maar na verloop van tijd verweert die matrix waardoor die asbestvezels passief kunnen vrijkomen. De kans op de aanwezigheid van asbest in gebouwen van voor 2001 is heel groot. Er zijn heel veel verschillende toepassingen en jaarlijks worden nog nieuwe toepassingen gevonden. Zo werd recent asbest gevonden in tegellijm voor faïence. Een actieplan moet de fundamenten geven om iets te doen aan deze nieuwe risicocontext.

Actieplan asbestafbouw

Het actieplan gaat uit van het inzicht dat er een baat, ook financieel, wordt gerealiseerd door een versnelling in te bouwen in de doelstelling om asbest af te bouwen. Wanneer er niets gebeurt, blijft men op zijn minst tot 2070 met die problematiek geconfronteerd worden. Het doel is nieuwe asbestslachtoffers, vooral milieuslachtoffers te vermijden. Een goede combinatie met de bestaande instrumenten voor innovatie en klimaat kan zeker leiden tot een win-winsituatie.

Het actieplan wordt gedragen door alle stakeholders en betrokkenen. Daarbij wordt gestreefd naar asbestveiligheid. Een asbestvrij Vlaanderen is niet haalbaar omdat asbest aanwezig blijft en geborgen in stortplaatsen of ingesloten of ondergronds in gebouwen of in infrastructuur voorkomt. Wat op zich geen risico vormt.

Aanvullend op het actieplan zijn de rechtsgronden ingevoerd voor het invoeren van een asbestinventaris bij verkoop. Verder wordt de persoon die asbesthoudende materialen beheert verplicht dat op een zorgvuldige manier te doen en zijn er kapstokken voor de verwijdering van asbest. Belangrijk daarbij zijn de ondersteuning van doelgroepen en de transversale instrumenten die renovatie ondersteunen.

Kwaliteitsborging is zeer belangrijk en leunt sterk aan bij de kwaliteitsborging die kan worden geboden door het federaal toezicht zoals de ondersteuning van handhaving. De OVAM ondersteunt lokale handhaving en doet een beroep op sectorale systemen en instrumenten.

Asbest is vaak een investeringsdrempel, maar kan ook een trigger zijn om een energetische ingreep te doen. Er wordt gestreefd naar een circulaire economie waarbij materialen die uit gebouwen vrijkomen opnieuw worden gebruikt in de kringloop zonder asbestrisico's. De OVAM streeft er zelfs naar asbestafval als asbestvrije grondstof te recupereren.

In 2019 is de wetgeving veranderd waardoor het verplicht is om bij werken ingesloten asbest te verwijderen en is een beheerplicht ingevoerd waarbij wie asbestmaterialen bezit, ervoor moet zorgen dat er geen emissie is naar mens en milieu. In 2022 wordt het asbestinventarisattest bij verkoop ingevoerd en zal het actieplan na vier jaar werking geëvalueerd worden.

Tegen 2032 moet elk gebouw dat wat betreft het bouwjaar een asbestrisicoprofiel heeft, over een asbestinventarisattest beschikken. In de wetgeving is een uitwijkmogelijkheid opgenomen om recentere bouwjaren vier jaar extra tijd te geven. 2034 is de target voor niet-hechtgebonden toepassingen in asbestdaken en -gevels die heel sterk lijden onder verwerking. 2040 is de streefdatum voor alle asbestmaterialen in slechte staat: dan moet elk gebouw de status asbestveiligheid kunnen krijgen. Die mijlpalen zijn een streefmijlpaal voor private eigendom maar zijn wel al bindend voor publieke gebouwen vanuit hun voorbeeldrol.

Koppeling met de renovatiestrategie

Aansluitend op het actieplan is de koppeling gemaakt met de renovatie- en klimaatdoelstellingen van de Vlaamse overheid die belangrijke krijtlijnen zijn binnen het actieplan asbestafbouw.

Ondersteuning door de OVAM – proefprojecten

In een aantal proefprojecten tussen 2014 en 2017 is de OVAM nagegaan wat een impuls kan zijn voor een eigenaar en welke drempels voor hen moeten worden weggewerkt om over te gaan tot het verwijderen van asbest. Verder is nagegaan met welke drempels lokale besturen en aannemers worden geconfronteerd en hoe veiligheid en kwaliteit kunnen worden geborgd. Moet daarvoor worden gemikt op prijsvoordeel door bijvoorbeeld volumekortingen of opschaling?

Ondersteuning door de OVAM – projecten lokale besturen

Al deze zaken zijn binnen de proefprojecten geëvalueerd en de lessen die daaruit zijn getrokken zijn vertaald in vier projectformules die vandaag nog worden gesubsidieerd voor de lokale besturen. Het gaat dan over het verwijderen van leidingisolatie, van vloerbekleding met risicovolle onderlagen, van asbestdaken en -gevels en over de ophaling aan huis. Die projecten geven een impuls voor nieuwe modellen van lokale dienstverlening.

Door de ophaling van asbest aan huis worden drie risico's vermeden. De bouwheer of eigenaar koopt een pakket aan tegen een laag tarief. In dat pakket zitten een volledig afsluitbare zak, een brochure over het veilig ontmantelen van golfplaten en het correct afsluiten van die zak, en een beschermingsset voor twee personen. Er zijn ook instructievideo's beschikbaar op de website van de OVAM. Door dit instrument worden het risicovolle transport en de risicovolle handelingen op het containerpark omgebogen naar een aparte dienstverlening met ophaling aan huis. Het is makkelijk voor de burger en gedeeltelijk gesubsidieerd en het verhoogt de veiligheid. Momenteel loopt dit project in 245 gemeenten.

Leidingisolatie is een niet-hechtgebonden vorm van asbest en komt vaak voor rond verwarmingsbuizen in oudere woningen. Die isolatie verwijderen mag enkel door een erkend asbestverwijderaar onder hermetische zone en is dus een dure ingreep. Voor particulieren was het moeilijk een offerte te krijgen, de verwijderaar kreeg vaak geen reactie op de offerte of geraakte niet aan zijn geld. Dat probleem is ondervangen door een overkoepelend raamcontract te sluiten met een of meerdere erkende asbestverwijderaars. De particulier meldt zich aan, er komt een asbestdeskundige langs voor een staal dat moet aantonen of het gisp materiaal asbest bevat, en de erkende verwijderaar maakt een offerte. Daarbij krijgt de particulier 50 procent korting op de totale kostprijs. Deze formule is voor beide partijen een ontzorging, met subsidiëring en kwaliteitsborging. Via steekproefcontroles gaat men na of de werken deskundig gebeuren. Daarnaast werkt het drempelverlagend voor de vernieuwing van een verwarmingsinstallatie. Momenteel is deze formule in 76 gemeenten in opstart.

Bij vloerbekleding gaat het vaak over vloerzeil waar de onderlaag uit niet-hechtgebonden asbest bestaat die in een hermetische zone moet worden verwijderd. De manier van werken is dezelfde als bij leidingisolatie. In 31 gemeenten wordt een dergelijk project opgestart.

De groepsverwijdering van asbestdaken en -gevels gebeurt via selectiecriteria door een betrouwbare en bekwame dakaannemer. Er is een subsidiemechanisme per ingezameld tonnage wat een ontzorging is voor burger en aannemer. Het verlaagt

de drempel voor de burger om nadien isolatie en/of zonnepanelen te plaatsen. Deze formule is in 49 gemeenten in opstart.

Ondersteuning door de OVAM – sectorprotocollen

Een andere tak van de ondersteuning van de OVAM zijn de sectorprotocollen. Het bekendste al in werking zijnde protocol is dat voor scholen. Het protocol voor sociale huisvesting, landbouw en zorgvoorzieningen is in voorbereiding. Bedoeling is mechanismen in te bouwen over subsidiëring, ontzorging en kwaliteitsborging.

Via de middelen die zijn vrijgemaakt in het kader van de relanceplannen kunnen tegen begin 2021 de sectorprotocollen voor de zorgsector worden ingevuld. De krijtlijnen zijn ontzorging en cofinanciering van asbestverwijdering. Het vertrekpunt is de asbestinventaris die ook de werkgever moet bezitten. Vanaf 2021 kan dat ook onder de vorm van een asbestinventarisatetest. Er is ook de mogelijkheid van opdrachtcentrales en van een synergie in de dienstverlening met het VEB. Een energiescan duidt de nodige energetische ingrepen aan. De asbestinventaris geeft aan of er conflicterende asbestproblemen zijn. Wanneer asbestverwijdering en energie-ingrepen simultaan kunnen gebeuren, is dat een win-win.

De landbouwsector heeft een groot passief aan oude en verweerde asbestdaken die vaak in slechte staat zijn. De OVAM wil daar werken met een raamcontract voor een geregistreerd inzamelaar die het asbest voordelig ophaalt en verwerkt. Daarover wordt onderhandeld met de Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat. Ook nieuwe dienstverleningsmodellen worden bekeken waarbij de vervanging van het asbestdak gecombineerd wordt met het plaatsen van zonnepanelen.

De sociale huisvestingssector wil tegen 2029 de asbestveilig-status bereiken voor zijn patrimonium. De OVAM ondersteunt dat door een premie te geven per asbestveilige woning. Via de grootste financiële incentive, 25 miljoen euro, wil de OVAM in de procedure voor het asbestinventarisatetest een extrapolatie doorvoeren voor uniforme gebouwtypes waardoor de normale marktprijs een stuk lager ligt, wat zorgt voor een aanzienlijke besparing. Dat protocol bevindt zich in de afrondingsfase.

Scholen kampen met een verouderd patrimonium waarin meestal asbest zit. Via aanmelding binnen het sectorprotocol scholen kan een school kosteloos zijn asbestinventaris actualiseren en verfijnen. Via een eigen aannemer of raamcontract van de OVAM kan de school het asbest aan 50 procent van de kostprijs laten verwijderen. 50 procent wordt betaald door de OVAM, 50 procent via betoelaging door AGION of GO! Intussen hebben 1613 scholen zich aangemeld. 763 zitten in de fase van asbestinventarisatie. Na die fase bevindt 10 procent zich al in een asbestveilige toestand. 538 scholen bereiden zich voor op de werken. 312 dossiers zijn al afgerond. In 2021-2022 is er een evaluatie, in 2023 start een vervolgprotocol. De OVAM wil de asbestverwijdering in scholen versnellen. Er is nood aan een uniform aanspreekpunt, binnen de school maar ook overkoepelend. Asbestverwijdering moet niet per geval gebeuren maar via een overkoepelde renovatiestrategie 2034-2040. De inplanning van de werken is vaak moeilijk buiten de schoolvakanties waardoor de streefdata niet kunnen worden gehaald. De OVAM wil de marktcapaciteit optimaliseren om gerichtere raamcontracten te kunnen inzetten waarbij scholen zelf een beroep kunnen doen op een eigen aannemer of op de markt.

Ondersteuning door de OVAM - transversaal

Asbestverwijdering is een onderdeel van renovatie. Voor 2021-2022 staat de combipremie voor dak- en gevelisolatie en asbestverwijdering op het programma. Die premie geldt voor residentiële en niet-residentiële gebouwen. De OVAM koppelt

daar een kwaliteitsborging aan: dakaannemers moeten de code van goede praktijk volgen, geschreven door de OVAM.

Er wordt gestreefd naar een eengemaakte renovatiepremie waarbij sterk wordt ingezet op informatieverstrekking en ondersteuning van het aspect asbest, zowel vanuit energiedoelen als vanuit basiswoonkwaliteit en volksgezondheid. Een gecombineerde aanpak betekent een win-win voor al die beleidsdoelstellingen.

Sinds het actieplan kunnen grotere landbouwbedrijven voor de heraanleg na asbestverwijdering genieten van 30 procent VLIF-ondersteuning.

Relancemiddelen ondersteuning

Voor de volgende twee jaar is 124 miljoen euro extra vrijgemaakt: 12,4 miljoen binnen de sectorprotocollen, 27,6 miljoen voor projecten bij lokale besturen en 84 miljoen voor de combipremie.

Vlaamse recyclagehub

Ook binnen de Vlaamse recyclagehub zijn middelen vrijgemaakt. De OVAM wil vermijden dat al het asbestafval moet worden gestort en de asbestvrije bindmiddelen zoveel mogelijk valoriseren. Daarnaast streeft de OVAM naar een selectieve inzameling en recyclage van asbestvrije vezelcement. Momenteel kan de stroom asbestvrije vezels, die er hetzelfde uitzien als asbestvezels, niet afgescheiden worden van de asbestcementstroom. Zij worden nu samen gestort en verwerkt.

Wereldwijd zijn er technieken voor opschaling en valorisatie maar die moeten ook op grote schaal kunnen werken. De OVAM is bereid investeringssteun te bieden voor de innovatieve verwerking van asbestcementafval tot een asbestvrije grondstof.

Asbest(inventaris)attest

In 2022 wordt het asbestattest ingevoerd, waarin informatie staat over de aanwezigheid van asbest in een woning. Het uitgangspunt is een niet-destructieve asbestinventarisatie. Daarbij worden geen vloeren opgebroken of ingesloten wanden vrijgemaakt. Het doel is om dat gebouw veilig te kunnen gebruiken en de daaraan verbonden risico's op te vangen. Voorafgaand aan een renovatie of gedeeltelijke sloop kan een aanvullende asbestinventaris nodig zijn.

Het asbestattest zal een handig document zijn om de eigenaar tot actie te doen overgaan en informatie te geven over wat hij al dan niet zelf mag doen en over mogelijke ondersteuning. Momenteel wordt de databankapplicatie ontwikkeld waarin de asbestdeskundigen via een mobile friendly toepassing hun inspectiegegevens online invoeren. Die gegevens komen terecht in een centrale ontsluitbare databank. Voor de ontwikkeling hiervan is voorzien in een permanente testing en feedback door de asbestdeskundigen. Hoe deskundigen moeten werken, zal worden verankerd in een inspectieprotocol als verplichte standaard. Via erkende certificatie-instellingen wordt toegezien op het werk van de deskundigen door middel van controles en audits en een opleiding en examen. De OVAM zal certificatie-instellingen erkennen en hen opvolgen en controleren.

Kwaliteitsborging en handhaving

De weg naar een asbestveilig Vlaanderen tegen 2040 moet ook asbestveilig zijn. Handhaving is daarbij een sluitstuk maar is zeer vte-intensief. Bij besparingen vallen de klappen vaak eerst bij inspectiediensten. De OVAM heeft zelf geen toezichtsbevoegdheid en moet dus een beroep doen op het handhavingskader op de

verschillende niveaus. Het doel is handhaving te vermijden door mensen die onbewust onzorgvuldig handelen te stoppen en te informeren. Daarnaast kan men correct werken ook belonen, bijvoorbeeld via een koppeling aan de voorwaarden tot het bekomen van een premie. Een alternatief voor handhaving is een sectoraal kwaliteitsborgsysteem waarbij een professionele doelgroep lidgeld betaalt en betaalt voor audits.

Arbeidsinspectie en omgevingsinspectie dragen bij tot een veilige asbestverwijdering maar daarnaast zet de OVAM in op de eigen instrumenten: steekproefcontroles binnen de eigen ondersteuningsinstrumenten, kwaliteitseisen opnemen in de selectiecriteria van aanbestedingen en informeren via brochures en video's op de website. Verder zijn er ook sectorale initiatieven: asbestcharter voor dakaannemers, verzekering voor milieuaansprakelijkheid en Tracimat dat voor grote sloopvolumes controlemechanismen invoert. Tot slot ondersteunt de OVAM lokale toezichthouders via de helpdesk, opleiding, begeleiding bij incidenten, en een raamcontract Bijstand asbestdeskundige waarop zij een beroep kunnen doen.

Doe-het-zelf versus professionele uitvoering

Sven De Mulder staat stil bij de perceptie of misverstanden over een doe-het-zelf-versus professionele uitvoering. Ook wetgevend lijkt er een groot verschil. Wanneer iemand koterij van golfplaten verwijdert en via ophaling aan huis afvoert, is dat een eenmalige context. Daar bestaat geen norm voor omdat het risico statistisch verwaarloosbaar is. Doorgaans gebeurt dat ook met de nodige voorzichtigheid. In de regelgeving staat ook duidelijk welke materialen verwijderd mogen worden. Doe-het-zelf moet kunnen maar op een veilige manier via goede informatieverstrekking, zoals in de brochures bij de nieuwe dienstverlening van de lokale besturen over de ophaling en in de toekomst via het asbestattest.

Een professionele verwijderaar mag alle materialen verwijderen, afhankelijk van zijn profiel en erkenning. Grote uitdaging daarbij is het werken met onderaanneming en anderstaligen. Ook zij moeten naar de verplichte opleiding waar zij vaak niets van verstaan. De bouwsector kampt met personeelstekort, de asbestsector ook: het is moeilijk om bekwame mensen te vinden. Het is ook een uitdaging om concurrentieel en veilig te werken.

Positieve dynamiek en tendensen

De OVAM ziet een positieve dynamiek. Er is een ruime respons op de instrumenten en er is een regularisatiegolf van de bestaande werkgeversplicht asbestinventarisatie. Er komen ook veel deskundigen bij. Er komt ook een collectieve verzekering milieuaansprakelijkheid voor aannemers. In geen enkele andere verzekering wordt asbestschade bij werken gedekt, zoals bijvoorbeeld bij asbestbranden. Gemiddeld tweemaal per week is er een dergelijke asbestbrand. Gemeenten zijn daarin gegroeid en nemen meer initiatief voor een betere aanpak.

Het huidige Vlaamse beleid is een aanjager voor innovatie op het vlak van analyse- en verwijdertechnieken maar de federale wetgeving uit 2006 blijft nog een struikelblok voor innovatie. Daarnaast blijkt het Vlaamse asbestbeleid inspiratie te bieden voor de buurlanden Nederland en het Verenigd Koninkrijk. De OVAM stelt ook een meer concurrentiële markt vast: stijging van het aantal asbestverwijderaars en asbestlabo's, concurrentiëlere tarieven, professionelere dienstverlening en kruisbestuiving via Nederlandse expertise, en prijsdalingen van labotests tot 75 procent.

1.4. Koen Vandenbroucke

Koen Vandenbroucke van de firma Vanheede Environment Group heeft het over het veilig inzamelen en verwerken van asbest en over het asbestafbouwbeleid. Hij

is vijftien jaar actief in de afvalsector en is al tien jaar QESH-manager en intern milieucoördinator/preventieadviseur bij Vanheede. Vanheede is actief in België, Luxemburg en Noord-Frankrijk. Koen Vandenbroucke is intern milieucoördinator binnen de Vlaamse vestigingen van Vanheede en is hoofd van de interne dienst Preventie en bescherming op het werk voor alle vestigingen in België.

Over de Vanheede Environment Group

Vanheede Environment Group is lid van de beroepsfederatie Denuo, die milieu-bedrijven verenigt, en waakt op die manier mee over de implementatie van de nieuwe wetgeving: VLAREMA 8, VLAREMA 9, het Materialendecreet enzovoort.

Het bedrijf Vanheede behoort in België tot de top van de afvalbedrijven en is het grootste afvalbedrijf dat nog volledig in Belgische handen is. Rekening houdend met de asbestproblematiek is het belangrijk dat Vanheede voldoende hubs, verspreid over het Belgische grondgebied, heeft om het asbestafbouwbeleid te kunnen helpen waarmaken. Vanheede beschikt over voldoende sites in België om de strijd van de asbestverwijdering aan te gaan.

Vanheede produceert jaarlijks bijna 650.000 ton aan nieuwe grondstoffen en produceert bijna 42 miljoen kWh op jaarbasis, driemaal zoveel als het bedrijf zelf nodig heeft, en staat daarmee in voor de energievoorziening van bijna twaalfduizend huishoudens. Het bedrijf zamelt bijna een miljoen ton afvalstoffen in en zet bij de verwerking in op specialisatie. Vandaag zijn er tweeduizend afvalstromen en er komen er dagelijks bij. Het bedrijf heeft bijna achthonderd medewerkers en had in 2019 een omzet van bijna 150 miljoen euro.

De organisatie draait rond twee strategische assen, elk met hun eigen specifieke business units. De eerste betreft de milieudienstverlening waarbij vooral wordt gekeken naar het inzamelen en sorteren van regulier, bijzonder en gevaarlijk afval. Vanheede verzamelt vooral bedrijfsafvalstoffen via allerhande ophaalmethodes: perskraakwagen, laadklep, haakwagen, oplegger enzovoort.

Wat het project supports and interventions betreft, gaat Vanheede nog verder en zorgen zij binnen bedrijven voor optimalisatie en audits in verband met het inzamelen van afvalstromen, zowel gevaarlijk waaronder asbest, als niet-gevaarlijk afval.

Naast milieudienstverlening is er de verwerking en verwijdering van diverse afvalstoffen. Plastic recovery facilities is gegroeid vanuit de pmd-sortering maar gaat nu veel ruimer. Bij het sorteren van kunststoffen wordt ingezet op maximale valorisatie. Ook de houtfractie wordt energetisch gevaloriseerd. Vanheede probeert ook een oplossing te bieden voor de OBA-problematiek en de landfilling. Vandaag wordt de verwerking van asbest nog grotendeels gestort. Vanheede is specialist in het genereren van alternatieve, kwaliteitsvolle brandstoffen om onder andere aan te wenden in kalk- en cementovens (zware industrie).

Activiteiten en rol van Vanheede in de asbestketen

Binnen de afvalketen zijn er vier cruciale partijen: een afvalstoffenproducent (in de context van asbest: de asbestverwijderaar), een IHM, een vervoerder en een verwerkingsplaats.

Wanneer een afvalstof vrijkomt op een bepaalde locatie, bepaalt de IHM wat daarmee kan en mag gebeuren en zorgen zij voor transport. Vanheede heeft ook een stortplaats in Rumbeke. Momenteel bestaat er nog altijd geen sluitend wettelijk kader voor de aanlevering van asbest en wordt nog altijd asbest op een onveilige manier vervoerd. De spreker verwijst in dit verband naar de hiaten in de Vlaamse wetgeving.

Vanheede is heel positief over het asbestafbouwbeleid en bereidt zich voor op de aanpak van deze problematiek. Zij willen innovatieve oplossingen aanbieden. Als private inzamelaar met de nodige kennis van zaken willen zij daarin een rol spelen.

Wat de inzameling en het transport betreft van verschillende soorten asbest die vrijkomen, wil Vanheede de klant en de overheid ontzorgen en een totaaloplossing bieden. Wat de eindbestemming, de stortplaats, betreft, is er een groot spanningsveld tussen welzijn op het werk, een federale materie, en het toezicht op de klasse 1-bedrijven waaronder de stortplaatsen. Om de gezondheidsrisico's te kunnen capteren en toch tegemoet te komen aan de eisen van de milieureglementering gebruikt Vanheede een endoscoop die kan aangeven of het bij aangeleverd afval om asbest gaat en zo ja welk.

Een stortplaats moet een weigeringsregister bijhouden, ook voor asbest. Wanneer een vrachtwagen asbest aanlevert maar op de stortplaats blijkt het om bedrijfsrestafval met asbest te gaan, dan moet die vrachtwagen worden teruggestuurd en in het register worden ingeschreven. Er zijn heffingen op storten maar voor asbest is er een nulheffing. Soms wordt bij het asbest met de endoscoop ook restafval of grond aangetroffen die op een andere en duurdere manier moet worden verwerkt. Door de veiligheidsrisico's wordt dat afval niet teruggestuurd maar wordt het geborgen. Er wordt dan een administratieve weigering opgemaakt en er worden foto's bezorgd aan de handhavingsinstanties en ook aan de afvalstoffenproducent/IHM. Wij vragen aan handhaving om deze administratieve weigering te gaan controleren bij de producent, maar zij zeggen dat zij hiervoor niet de menselijke middelen hebben (geen prioriteit). Op die manier blijft er een opening in de keten en kan de wetgeving omzeild worden. Handhaving zou ter plaatse moeten gaan om de producent te gaan aanmanen en in tweede instantie een pv te schrijven op basis van de administratieve weigering.

Vanheede zet verder in op innovatieve oplossingen. Koen Vandenbroucke verwijst onder andere naar de mobiele acceptatieapp. Ter wille van de visuele controle (wettelijke eisen uit de VLAREM-wetgeving) en de snelheid van interventie die gevraagd wordt, heeft Vanheede zich voorbereid op de digitale transformatie. De acceptanten kunnen snel worden opgeleid en beschikken over de nodige informatie. Vooraleer materiaal mag worden gestort, moet het volledig worden geïnventariseerd: vanwaar komt het, wat is het, is er daarop een stortverbod van toepassing, kan het worden gerecycleerd? Het materiaal moet beantwoorden aan bepaalde acceptatiecriteria. Door die processen in een digitale flow te gieten, wordt het werk op het terrein versneld en vergemakkelijkt.

De spreker besluit: Vanheede wil en kan in de toekomst actief zijn in de hele asbestketen, behalve in de asbestverwijdering (slopen van asbest: men heeft niet de ambitie om erkend asbestverwijderaars te worden). De laatste jaren werden de medewerkers klaargestoomd om een antwoord te kunnen bieden aan het asbestafbouwbeleid.

Evaluatie van het asbestafbouwbeleid

Waar staat Vanheede nu? Wat kan er op korte termijn verbeteren? Vanheede staat positief tegenover het asbestafbouwbeleid. De doelstelling om Vlaanderen asbestvrij te maken tegen 2040, zou nog sneller mogen worden gerealiseerd. Het asbestinventarisatetest geeft de koper van een woning zekerheid over het al dan niet aanwezig zijn van asbest. Het is logisch dat er subsidies (niet enkel voor intercommunales, maar liefst ook voor privébedrijven) worden voorzien om het betaalbaar te houden. De huidige nulheffing voor het storten van asbest moet in de toekomst behouden blijven. De spreker benadrukt dat men alert moet zijn voor wanpraktijken en dat er handhaving nodig is. De OVAM is verantwoordelijk voor het heffingstoezicht en de wanpraktijken/misbruiken op de nulheffing die van toepassing is op asbest.

Subsidies voor het ontwikkelen van innovatieve inzamelmethodes en het verbeteren van de kwaliteit van de bergingsoplossingen zijn zeker welkom.

De spreker ziet heel wat positieve elementen in het beleid. Er zijn echter ook nog heel wat hordes te nemen. Een duidelijk wettelijk kader is cruciaal en nadien kan ook handhaving hierin een rol spelen.

Wetgevend kader

In aanvulling op de voorgaande sprekers, brengt hij nog een aantal belangrijke aspecten van het wetgevend kader aan, gefocust op de inzameling en verwerking.

Wat zijn de uitgangspunten van de regelgeving? De regelgeving moet doelgericht, helder, uitvoerbaar en handhaafbaar zijn. Op die manier kan ze rechtszekerheid bieden en ontwijkingsgedrag helpen voorkomen. Een duidelijke regelgeving zorgt ook voor een level playing field (gelijke speelveld).

Welke onduidelijkheden moeten worden weggewerkt? De spreker vindt dat de bigbag moet worden verplicht. In Wallonië geldt al meer dan tien jaar de verplichting om een dubbelwandige bigbag te gebruiken bij asbestinzameling. De bigbag is absoluut noodzakelijk om vezelverspreiding te vermijden tijdens het transport, ongeacht de bestemming: stortplaats, fysicochemische reiniging of immobilisatie.

Vrije asbest wordt getransporteerd door ADR-chauffeurs, maar voor hechtgebonden asbest is de regelgeving minder duidelijk. UN-gekeurde bigbags gaan tot slechts drie kubieke meter. Misschien kan een eigen keurmerk een oplossing bieden? Voor de spreker is het duidelijk: de veiligheid wordt enkel gegarandeerd indien er een dubbelwandige bigbag wordt gebruikt en dus alle transport van asbest, ADR-transport wordt. Zowel hechtgebonden als vrije asbest moeten ADR-transport worden.

Er is een onderscheid tussen beheersmaatregelen op de stortplaats en preventieve maatregelen langs de openbare weg, in casu het transport. Tijdens het transport wordt de verspreiding van asbestvezels voorkomen door de dubbelwandige bigbags. Van zodra aangekomen op de stortplaats zelf wordt daartoe gebruikgemaakt van vernevelingssysteem. De chauffeur moet bovendien een aantal veiligheidsmaatregelen in acht nemen: het uitschakelen van zijn ventilatiesysteem, ramen sluiten, op minstens dertig meter van het stortfront de deuren van zijn container openen. De kraanman op de stortplaats werkt in een overdrukcabine met P3-filter.

Wat de spreker betreft, moet alle transport van asbest ADR-transport worden. ADR-chauffeurs krijgen extra opleidingen, waaronder veilig transport van asbest. Een gewone chauffeur kent onvoldoende de risico's van asbest.

Een andere onduidelijkheid is het onderscheid tussen hechtgebonden asbest en vrije asbest. In principe zijn asbestplaten hechtgebonden. Indien de platen echter verweerd zijn, kan men ze beschouwen als vrije asbest en is er een andere behandeling vereist. Hechtgebonden asbest kan in een dubbelwandige bigbag rechtstreeks naar de stortplaats getransporteerd worden, vrije asbest moet eerst worden geïmmobiliseerd. De cementmatrix moet worden versterkt met betonblokken, om nadien op een veilige manier te kunnen bergen op een stortplaats. Dat onderscheid moet worden verduidelijkt in de wetgeving. De spreker raadt aan om hiervoor een beroep te doen op VITO.

Het is nodig om een kader op te stellen om innovatieve storttechnieken te ontwikkelen. De mogelijkheid om visuele controles te laten verlopen via dergelijke technieken zou moeten worden opgenomen in VLAREM.

Een andere uitdaging ziet Koen Vandenbroucke op het vlak van afdekmateriaal. Op de stortplaats is het verplicht om dagelijks het stortfront af te dekken met 20 cm

afdek materiaal, zodat de asbestpartikels zich niet kunnen verspreiden in de omgeving. Er is op de markt echter een tekort aan afdek materiaal: KSP-glas en shredderresidu's worden schaarser. Dat kan een probleem vormen bij het waarmaken van het wettelijke kader van het versnelde asbestafbouwbeleid. Het gebruik van kleimatten kan een oplossing bieden. De spreker vraagt om de reglementering op dat vlak aan te passen (momenteel moet hiervoor een ministeriële afwijking aangevraagd worden bij het kabinet van minister Demir).

Ook de staalnamemethoden voor asbest moeten worden verduidelijkt. Asbest is een parameter bij de oriënterende bodemonderzoeken. De bestaande CMA-methode baart de spreker heel wat zorgen. Asbestrestanten in de bodem moeten worden verwijderd, maar het puin dat bovenop ligt, mag niet worden meegenomen in de bepaling van de hoeveelheid asbest dat aanwezig is op het terrein en bij de bepaling of het terrein al dan niet asbestverdacht is. De regelgeving voor grondverzet is van kracht sinds 2004. De parameter asbest werd toen nog niet meegenomen. Bij grondverzet dat gebeurde in de periode 2004-2018, wordt nu immens veel asbest aangetroffen. Het bodemverhaal moet worden meegenomen in het asbestafbouwbeleid. De CMA-methode moet onder de loep worden genomen.

Zodra de wetgeving duidelijk is, moet er voldoende worden geïnvesteerd in de handhaving. Zonder controle wordt de regelgeving immers vaak niet nageleefd. De spreker wijst daarnaast op het belang van een level playing field in handhaving. De wetgeving zit erg verspreid: de omgevingsinspectie, de federale politie, omgevingsambtenaren, ADR-inspecteurs, Toezicht op het Welzijn op het Werk (FOD WASO), de OVAM. Er mag niet enkel gecontroleerd worden bij klasse 1-vergunde bedrijven, er moet ook voldoende gehandhaafd worden bij klasse 2- en klasse 3-bedrijven door de omgevingsambtenaren.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

2.1. Tussenkomen van Johan Danen

Johan Danen stelt dat Laura Van den Borre zei dat er op bepaalde domeinen nog wetenschappelijk onderzoek moet komen. Welke wetenschappelijke onderzoeken zijn lopende, bijvoorbeeld rond ziektepatronen of epidemiologische patronen?

Laura Van den Borre lichtte toe waar er asbestproducerende of -verwerkende nijverheid was en dat België een van de hoogste gebruikers van asbestproducten is. Het is moeilijk om de curve op korte termijn af te vlakken, omdat België op dat vlak een achterstand heeft van 40 jaar. Is de leeftijd van de slachtoffers dalend? Of gaat het nog steeds om oudere personen?

De spreker maakt zich heel wat zorgen over de Vlaamse koterij. Er bestaan vermoedens dat sommige asbestbranden opzettelijk gebeuren, om het asbestprobleem 'op te lossen'. Zijn die vermoedens volgens Laura Van den Borre gegrond? Hoe kunnen koterijen of grote vervallen loodsen asbestveilig worden gesaneerd, als de eigenaars daarin geen stappen zetten?

Bram Vandromme sprak van een vals gevoel van veiligheid. Er gebeurt blijkbaar nog steeds te weinig op het vlak van bewustwording. Hoe kunnen de burgers op de hoogte worden gebracht van een aantal toepassingen en risico's van asbest?

De spreker merkt elk jaar heel wat asbestincidenten op. Hij weet in vele gevallen niet wie hij hierover moet contacteren. Waar kunnen zulke incidenten worden gemeld?

Sven De Mulder zei dat er volop werk wordt gemaakt van de sectorprotocollen. Johan Danen merkt op dat er nog heel wat uitdagingen zijn in de sector van de

landbouw. De kosten voor het verwijderen van gedegeneerde asbestbedekking op heel grote loodsen zijn gigantisch. Daarom gaan sommige landbouwers die sanering zelf doen. Dat kan uiteraard niet de bedoeling zijn. Hoe kan dit worden opgenomen in het sectorprotocol?

De budgetten voor het sectorprotocol van de scholen worden blijkbaar niet opgebruikt. Dat verwondert Johan Danen erg, gezien de gigantische uitdagingen op dat vlak. Scholen gaan vaak niet over tot asbestverwijdering omdat ze niet weten wanneer of hoe ze daaraan moeten beginnen. Hoe kan men ervoor zorgen dat scholen toch vaker gebruikmaken van die sectorprotocollen om de schoolomgeving asbestveilig te maken?

Sven De Mulder gaf de tijdslijn over de inventarisatie van de gebouwen. Net als Bram Vandromme wil de spreker vermijden dat er destructief wordt gewerkt. Kan er daarom een fonds worden opgericht dat kan worden ingezet bij verborgen asbestgebreken?

De spreker kan zich verder vinden in de suggestie van Bram Vandromme om een soort van meldingssysteem of -lijn op te zetten, waar mensen terecht kunnen met vragen of meldingen.

Sloopvergunningen van grote panden zijn vaak in orde, maar bij kleinere panden, die vaak ook met asbest besmet kunnen zijn, is dat vaak niet het geval. Hoe kan men op dat vlak risico's vermijden?

Johan Danen is blij met de proefprojecten. Is het de bedoeling om, met het hoger budget, die vier proefprojecten over heel Vlaanderen uit te rollen, als generieke projecten? In verband met die leidingisolatieproefprojecten stelt hij vast dat het saneren van een binnenleidingisolatie heel duur is. Zelfs als de overheid de helft daarvan subsidieert, blijft de kost hoog. Kan er een fonds worden opgericht dat ondersteuning kan bieden, om zo te vermijden dat de bewoners zelf die isolatie van de leiding halen?

Verder heeft Johan Danen een generieke vraag, gericht aan alle gastsprekers. Hoe kan het sneller? Zijn er quick wins mogelijk?

Ten slotte heeft de spreker enkele vragen voor Koen Vandenbroucke. Heeft het gebrek aan afdek materiaal te maken met het feit dat de regelgeving daarrond heel specifiek is? Is het de bedoeling om alternatieven op te nemen in de regelgeving?

Ook staalnames blijken veel zorgen te creëren. Hoe gaat de firma Vanheede daarmee om? Hoe kan de staalname op een betere manier gebeuren, in functie van de veiligheid van de werknemers en de omgeving waarin wordt geopereerd?

2.2. Tussenkoms van Tinne Rombouts

Volgens *Tinne Rombouts* moet er zo snel mogelijk en op een zo veilig mogelijke manier werk worden gemaakt van een asbestveilig Vlaanderen. Het Vlaams Parlement heeft daartoe al heel wat stappen gezet. De uitdaging is om op die vaste tred verder te gaan.

Zijn er cijfers over de huidige nieuwe besmettingen? Over hoeveel besmettingen gaat het? Op welke doelgroepen hebben ze voornamelijk impact? Sluit dat aan bij de prioriteiten in het plan van aanpak of moeten ze worden bijgestuurd?

In een bepaalde regio was er bij de mannen oversterfte ten gevolge van asbest. Toch bleek de zone van met asbest besmette vrouwen groter dan die van met asbest besmette mannen. Nochtans waren het voornamelijk mannen die via hun

werk werden blootgesteld aan asbest. Kan uit die vaststelling iets worden geleerd? Kan daaruit bijvoorbeeld worden afgeleid dat vrouwen gevoeliger zijn?

De spreker is blij dat er positieve tendensen zijn. Het is zaak die vooruitgang vol te houden of zelfs te versnellen. Maar ondanks de extra aandacht en het duidelijke plan van aanpak, zijn er een aantal aspecten die niet opgelost geraken. Zo wordt asbest nog steeds gelinkt aan een complexe regelgeving. Hoe is een verdere vereenvoudiging mogelijk? Een andere uitdaging bevindt zich op het vlak van de betaalbaarheid. Asbestverwijdering wordt nog steeds gelinkt aan hoge kosten. Dat ervaart de spreker als een drempel om versneld een transparante manier van aanpak te kunnen uitwerken.

De betaalbaarheid is ook in de realiteit een uitdaging. Hoe kan die drempel worden verlaagd? Er zijn duidelijk twee categorieën: de professionele verwijderaars of de doe-het-zelvers. De spreker is blij dat de betaalbaarheid werd meegenomen uit de proefprojecten. Die projecten bevatten vaak ondersteuningsmechanismen, waaruit nu nieuwe dienstverleningsmodellen voortkomen die veel breder in Vlaanderen kunnen worden ingezet. Die ondersteuningsmechanismen waren echter groter in de proefprojecten dan in de uitgewerkte dienstverleningsmodellen. Wordt er in die nieuwe modellen voldoende rekening gehouden met de betaalbaarheid?

Sommige gemeenten nemen deel aan dienstverleningsmodellen, andere niet. Wat is daarvan de oorzaak? Wordt er gefaseerd van start gegaan? Of worden er bezwaren of knelpunten aangehaald door de gemeenten?

Wat is de timing voor het protocol voor land- en tuinbouw?

Een belangrijk element in de prijszetting is het verschil in de manier waarop asbest wordt afgevoerd of gestort. Hoewel de prijzen bij verschillende schakels in de sector door concurrentie dalen, stelt de spreker vast dat er grote prijsverschillen zijn bij het storten van asbest. Een lagere prijs betekent niet noodzakelijk dat het storten niet correct gebeurt. Maar vanwaar komt dat grote prijsverschil dan wel? Moet er een sterkere regulering komen?

Er zijn inderdaad duidelijke regels nodig om het transport op een veilige manier te laten verlopen. Kleinere hoeveelheden asbest moeten in transparant plastic verpakt worden aangeleverd. Er zijn dus extra handelingen nodig met dat asbest en dat brengt ook weer risico's met zich mee. Zijn er verbeteringsmogelijkheden op dat vlak? Ook is het onduidelijk op welke manier dat asbest precies moet worden verpakt. Betaalbaarheid speelt hierin ook een rol.

Er zijn drie stappen aan bod gekomen. Naast het asbestattest, dat nooit volledig sluitend zal zijn omdat er mogelijk een aantal verborgen asbestrisico's zijn, en naast de asbestinventaris, is er ook sprake van een sloopopvolgingsplan. Hoe kijken de gastsprekers naar de werking van dat sloopopvolgingsplan? Welke verbeteringen of wijzigingen achten zij noodzakelijk?

Ten slotte vraagt Tinne Rombouts zich af wanneer de nieuwe omzendbrief mag worden verwacht en welke knelpunten er daarin nog worden vastgesteld.

2.3. Tussenkomen van Freya Perdaens

Freya Perdaens stelt dat Laura Van den Borre aangaf dat er een aantal aandachtspunten waren binnen Landbouw. Er werden vanuit het beleid recent een aantal andere grote stappen gezet, zoals de werven en de sectorprotocollen. Zijn er daarnaast nog elementen die op een betere manier kunnen worden aangepakt?

Bram Vandromme vindt het vooral een probleem dat mensen niet weten waar asbest precies in verwerkt is. Wat kan men, behalve sensibiliseren, daaraan doen?

Sven De Mulder en Koen Vandenbroucke schetsten een beeld van de verwerking en ontvangst na de recyclageparken. Hoever staat het met de middellange- en langetermijnoplossingen waarrond er proefprojecten liepen? Er is geen capaciteitsprobleem op de stortplaatsen, maar storten is zelden de beste oplossing. Asbest in de grond stoppen kan geen langetermijnoplossing zijn. Welke verbeteringen zijn er op dat vlak mogelijk in de toekomst? Welke technieken zijn hiervoor in omloop?

2.4. Tussenkost van Leo Pieters

Leo Pieters getuigt hoe moeilijk het vijftien jaar geleden was om de problematiek van asbest ernstig te laten nemen. Hij treedt Johan Danen bij: als men geconfronteerd wordt met die moeilijkheden, is het niet gemakkelijk om de strijd te blijven aangaan.

Zoals Laura Van den Borre aangeeft, is de latentietijd inderdaad lang. Een blijvende opvolging is noodzakelijk.

Wat betreft het sloopopvolgingsplan, merkt de spreker op dat het voor lokale besturen niet altijd evident is om alle sloopwerken op te volgen. Er is een probleem wat de financiële kant van de zaak betreft.

De aspecten die door de vier gastsprekers worden aangebracht, betreffen hoogstnoodzakelijke kennis en remedies. De wetgeving daarrond is heel divers. Hoe krijgt men al die elementen bij elkaar? Dat kan nooit lukken met slechts één decreet. Een brede problematiek vraagt om een brede oplossing. Minister Demir kan dit niet alleen oplossen. Hoe willen de gastsprekers alle kennis bijeenbrengen?

2.5. Tussenkost van Gwenny De Vroe

Voor de opmaak van een inventaris is er nood aan gecertificeerde asbestdeskundigen, zegt *Gwenny De Vroe*. Er zijn echter slechts vijftig asbestdeskundigen voor het verwijderen van asbest. Welke suggesties hebben de sprekers om dit in de toekomst te verbeteren?

Volgens Gwenny De Vroe heeft Vlaanderen nog heel veel te leren op het vlak van de afvalrecyclage en de circulaire economie. Hebben de sprekers daarrond suggesties?

Zij kan zich vinden in het voorstel van Bram Vandromme over de oprichting van een meldpunt asbest. Dat gaat hand in hand met handhaving.

3. Antwoorden

3.1. Laura Van den Borre

Laura Van den Borre stelt dat Johan Danen vroeg naar een stand van zaken over het wetenschappelijke onderzoek. Een belangrijke piste zijn de biologische mechanismen. Hoe werkt asbest? Welke impact hebben de verschillende soorten vezels, de blootstellingsduur en de beschermende maatregelen op de gezondheid? Naast mesothelioom is er ook asbestgerelateerde longkanker. Daar kan er echter ook invloed zijn van tabak. Hoe beide carcinogenen samenwerken, is een belangrijke medische vraag. Een ander onderzoekaspect is uitzoeken welke indicatoren er in het menselijk lichaam kunnen zijn om die asbestblootstellingen in kaart te brengen. Valerie Nuyts voert dergelijk onderzoek aan de KU Leuven.

Er gebeurt veel onderzoek naar mesothelioom. Er is nog steeds geen genezing mogelijk, maar er zijn wel methoden om de levensduur te verlengen en de levenskwaliteit te verbeteren. Er worden Vlaamse fondsen ter beschikking gesteld om dat onderzoek uit te voeren.

Op internationaal vlak onderzoeken wetenschappers wat de economische impact is van asbestgebruik. Wat is bijvoorbeeld de economische implicatie wanneer een land moet stoppen met asbestgebruik? In landen waar asbest nog vaak wordt gebruikt, gebeurt er onderzoek naar de link tussen blootstelling en gezondheidsuitkomsten. Men probeert patronen te ontdekken: is de uitkomst dezelfde als in de westerse landen of doen er zich nieuwe problemen voor? De spreker verwijst naar de scheepswerkhoven in India: afval vanuit de westerse wereld wordt daar achtergelaten.

België is inderdaad de historische kampioen van asbestgebruik. De belangrijkste stap werd gezet met het asbestverbod, al kwam dat vrij laat. Een andere cruciale stap om de mesothelioomsterfte en andere asbestgerelateerde sterfte te doen dalen is de asbestverwijdering.

De meest recente slachtoffers van asbest zijn vooral 70- en 80-plussers. Zij zijn slachtoffers door die historische blootstelling in de topperiode van asbestconsumptie. Er zijn voorlopig relatief weinig jonge slachtoffers.

Tinne Rombouts vroeg hoe ze een zicht kan krijgen op de nieuwe doelgroepen, slachtoffers van meer recente blootstellingen. Dat vindt Laura Van den Borre een moeilijk aspect. Er is informatie beschikbaar over nieuwe kankers via het Kankerregister, dat zeer professioneel registreert wie welke kanker ontwikkelt en wat het stadium en het verdere verloop ervan is. Ook een aantal biometrische aspecten van die kankers wordt geregistreerd. Wat te weinig geweten is bij asbestkankers, is hoe iemand blootgesteld werd. De informatie daarover wordt volgens de spreker te weinig verzameld. De informatie daarover komt vooral van Fedris, het Fonds voor Beroepsziekten en van het Asbestfonds. Die fondsen richten zich vooral op mesothelioomslachtoffers en asbestoseslachtoffers, maar vergoeden ook andere asbestziekten. Voor andere asbestziekten is de bewijslast voor slachtoffers echter heel groot. De spreker kan zich voorstellen dat ze, mocht er bij haar een asbestgerelateerde longkanker gediagnosticeerd worden, geen zin zou hebben om in zo'n situatie die hele bewijslast te verzamelen. Ze weet hoe moeilijk het is om gegevens te verkrijgen over die historische asbestindustrie. Dat vindt ze een blinde vlek op de patroonvorming voor die recente blootstellingen.

Laura Van den Borre benadrukt dat het Asbestfonds en Fedris hun best doen, al kan het altijd beter. Ze denkt dat er nog heel veel werk moet worden verricht op dat vlak. In het buitenland hebben grote asbestverwerkende landen, zoals Australië, dat in de top 4 stond, ad-hocregisters opgesteld zodat ze mesothelioomslachtoffers konden opvolgen en meer gerichte informatie konden vragen, bijvoorbeeld via telefooninterviews. Op dat gebied is er in België een blinde vlek.

De vraag van Leo Pieters sluit daarbij aan. Opvolging blijft inderdaad nodig, zeker in de toekomst, omdat men zo'n slecht zicht heeft op waar die milieugerelateerde blootstellingen plaatsvinden. Er zijn eigenlijk meer metingen nodig over asbest in de lucht, asbest in de grond, asbest in het water. Op dat vlak moet nog veel meer onderzoek gebeuren en ingezet worden op dataverzameling en analyses.

Johan Danen vroeg of de asbestbranden bij Vlaamse koterijen geen kwaad opzet zouden kunnen zijn. Daar kan Laura Van den Borre geen uitspraken over doen, al lijkt haar dat wel straf. Ze woont op het platteland en kent veel boeren. Ze weet dat die zich bewust zijn van de risico's en er toch niets mee doen. Dat lijken twee verschillende aspecten: het kennen van de risico's van asbest en het gedrag daaraan aanpassen. De meeste boeren weten echter ook wel dat asbest vuurbestendig materiaal is. Aangezien boeren soms hun afval verbranden, acht ze het niet onmogelijk dat asbestbranden daaraan gelieerd zijn, al vindt ze dat pure speculatie. Hoe kan vermeden worden dat die koten blijven bestaan? Ze denkt dat daar meer steun voor nodig is, zowel op financieel vlak als bij het doorworstelen van het kluwen aan subsidies. De landbouwindustrie staat al onder druk en kan alle steun gebruiken.

Ze denkt niet dat het een kwestie is van slechte wil maar eerder van niet weten hoe eraan te beginnen.

Er werd ook gevraagd hoe het sneller kan. Het korte antwoord van Laura Van den Borre is: meer geld, zowel voor mankracht voor de OVAM als voor de subsidies. Ze denkt dat veel eigenaars daar nood aan hebben en dat dit zowel een incentive zou zijn als een mentale steun. Ze denkt dat het mentale aspect zeer belangrijk is om over te gaan tot asbestverwijdering.

Laura Van den Borre meent dat de coronaperiode iedereen heeft doen inzien dat lokale overheden verschillende snelheden hebben. Er zijn verschillen qua slagkracht en misschien ook qua ambitie. Ze meent dat het op het terrein een groot verschil kan maken als lokale overheden sterker betrokken worden of meer incentives krijgen. Ze vindt de bewustwordingscampagne van de OVAM een zeer goed initiatief, dat mede kan leiden tot een volgende transitie en een beter omgaan met de asbestproblematiek.

Tinne Rombouts stelde een vraag over de nieuwe doelgroep van oudere mensen die door hun beroepsachtergrond contact hebben gehad met asbest, meestal arbeiders. Laura Van den Borre is het ermee eens dat die groep weinig aan bod komt bij de nazorg door het federale asbestverwijderingsbeleid. Ze denkt wel dat de OVAM een goede keuze maakt door zich te richten op kinderen en jongeren. Uit internationaal onderzoek blijkt dat die op een heel andere manier met asbestproducten in contact komen. Ze ademen niet alleen sneller waardoor de kans groter is dat asbestvezels terechtkomen in hun longen en daar schade berokkenen. Ze steken ook gemakkelijker vingers in de mond, die mogelijk in contact gekomen zijn met asbesthoudende materialen. Dat zijn verhoogde risico's om een asbestziekte te ontwikkelen.

Verder ondersteunt Laura Van den Borre de focus op landbouw, op ouderen in zorginstellingen en op sociale woningen.

Wat de vraag over de geografische verspreiding van mesothelioom betreft, vreest Laura Van den Borre dat ze verkeerd begrepen werd. Voor vrouwen zijn er twee arrondissementen met een hogere mesothelioomsterfte, namelijk Mechelen en Halle-Vilvoorde. Voor mannen zijn de sterftcijfers hoger in Mechelen, Halle-Vilvoorde, Sint-Niklaas, Dendermonde en Antwerpen. Voor vrouwen blijft de mesothelioomsterfte kleiner. Er zijn tien arrondissementen waar tijdens de gemeten periode geen sterfgevallen voorkwamen. Dat wil evenwel niet zeggen dat vrouwen minder kwetsbaar zijn voor mesothelioomsterfte, want biologisch gezien is elke mens even kwetsbaar. Er sterven echter meer mannen doordat ze in hun beroep blootgesteld werden aan zware soorten asbest, gedurende een lange en intense periode.

Op de vraag over het verbeteren van de betaalbaarheid en de verklaring voor de prijsverschillen, zou Laura Van den Borre zelf ook graag een antwoord kennen.

Een vraag van Tinne Rombouts ging over het beleid van de OVAM. Laura Van den Borre vindt dat de OVAM heel goed werk levert, al ziet ze het als een oneerlijke strijd tussen David en Goliath. De enige manier om asbest te overwinnen is door allemaal David – de OVAM – te ondersteunen in die strijd.

Freya Perdaens vroeg naar de blootstellingsbronnen. Mensen die vandaag vaak in contact komen met asbest, zijn mensen die werken in containerparken, maar ook bouwvakkers en installateurs. Dat gebeurt dus meestal in het professionele leven. Zij kunnen zeker nog ondersteund worden. De OVAM doet dat al via workshops. Laura Van den Borre heeft zelf zo'n workshop gevolgd, wat haar een goed beeld gaf van wat te verwachten en hoe dat aan te pakken.

Leo Pieters vroeg hoe al deze kennis gecombineerd kan worden. Laura Van den Borre denkt dat dit al gebeurt op informele wijze. In België is er slechts een klein groepje van mensen met kennis over asbest en zij spreken met elkaar. Een grotere vraag is hoe die gezamenlijke kennis gecombineerd kan worden in wetgeving. Daarop heeft ze niet direct een antwoord. Ze vreest dat dit iets typisch Belgisch is en oppert het idee om te leren van de vijand. De asbestindustrie kende sterke lobbygroepen die hun krachten hebben ingezet ten nadele van de bevolking. Ze hebben wel aangetoond dat een goede samenwerking kan lonen en op welke structuren van de samenleving ze hun inzet kunnen doen gelden. Ze denkt dat er dus meer ingezet moet worden op samenwerking, niet alleen tussen onderzoekers, beleidsmakers en de juridische wereld, maar ook tussen de structuren in België, tussen Vlamingen, Walen en Brusselaars. Ze denkt dat dit nodig is om tot een oplossing te komen voor dit moeilijke vraagstuk.

Gwenny De Vroe vroeg hoe het aantal asbestdeskundigen verhoogd kan worden. Laura Van den Borre denkt dat er heel veel innovatieve kennis beschikbaar is in België. Doordat België misschien asbestkampioen is, kan het ook een kampioen worden in de aanpak van asbest. Ze denkt dat heel veel mensen bereid zijn om hier hun tanden in te zetten en mee te denken, bijvoorbeeld door asbestdeskundige te worden. Ze denkt dat dat zeker een haalbare kaart is.

3.2. Bram Vandromme

Bram Vandromme gaat eerst in op het punt van de asbestbranden die, zoals Sven De Mulder al zei, regelmatig voorkomen. De spreker plaatst hierbij de kanttekening dat ze ook veel voorkomen zonder als asbestbrand gekwalificeerd te worden. Hij denkt dat de meeste brandweermannen een asbestbrand enkel als dusdanig kunnen benoemen als die voorkomt in de buitenschil. Hij denkt dat het systeem eigenlijk net omgekeerd zou moeten zijn: alles zou als een asbestbrand moeten worden behandeld, tot het tegendeel wordt bewezen. Wat volgens hem ook te weinig aan bod is gekomen, is het bewustmaken van de risico's van asbestbranden. Als het huis van iemand met een asbesthoudend dak afbrandt, dan zal de verzekering de schade die veroorzaakt wordt bij derden meestal niet vergoeden. Velen weten niet dat die schade niet gedekt is, maar wel kan leiden tot een financiële kater, veel duurder dan het verwijderen van het asbesthoudend dak.

Bram Vandromme gaat akkoord met de stelling van Johan Danen dat veel mensen niet op de hoogte zijn. Hoe kunnen zowel particulieren als professionelen meer op de hoogte gebracht worden? De spreker denkt dat daarvoor geen toverformule bestaat. Volgens hem zijn twee dingen belangrijk, namelijk communicatie en opleiding. Er moet communicatie zijn, meer communicatie, misschien ook andere communicatie. De website van de OVAM biedt een ongelooflijke bron aan informatie maar misschien niet altijd eenvoudige informatie. Hij denkt ook dat er meer gecommuniceerd zou kunnen worden over andere toepassingen dan de standaardtoepassingen die de meeste mensen wel kennen. Hij denkt dat communicatie soms wel wat mag choqueren om efficiënt te zijn, zonder paniek te zaaien. Wat opleiding betreft, denkt hij dat van alle stakeholders moet worden nagegaan hoe ze opgeleid worden, hoe ze bijgeschoold worden en wat de verplichtingen zijn qua bijscholing. Dat gaat van afbraakaannemers tot elektriciens en loodgieters. Men zou die opleiding kunnen koppelen aan de verzekeringsvoorwaarden.

Mensen stellen zich vaak de vraag waar ze naartoe moeten met klachten. Wat doet iemand die wil reageren op dingen waarvan hij ziet dat ze niet in orde zijn? Bram Vandromme merkt dat dat niet altijd zo evident is. Wie dan de lokale overheid contacteert, komt soms terecht bij mensen die niet goed op de hoogte zijn van het thema. Wie de politie contacteert, komt niet altijd terecht bij de milieutoezichthouder van die zone. Niet elke politieagent is een asbestspecialist en weet wat als asbestverdacht moet worden beschouwd en wat niet. Ook daar ziet de spreker een

enorme opleidingsopportunity. Hij vindt dat meldpunt absoluut noodzakelijk. Er kan niet van de burger verwacht worden dat hij een selectie maakt van waar hij terecht moet. In de digitale maatschappij van 2020 moet het mogelijk zijn om via één button melding te maken van een incident, waarna dat op de juiste manier bij de juiste mensen terechtkomt. Dat vindt de spreker niet de verantwoordelijkheid van de burger maar van de overheid. Vandaag zou hij mensen aanraden om een melding te doen via de politie, die dan een vaststelling kan doen en hopelijk mensen met kennis van zaken stuurt. Er kunnen grote stappen gezet worden over opleiding bij lokale besturen en lokale toezichthouders.

Hoe kan sneller tot een asbestafbouw gekomen worden? Bram Vandromme is op dat vlak wat strenger dan vele anderen. Hij gelooft in meer verwijderverplichtingen omdat hij denkt dat sensibiliseren alleen niet voldoende is. De huidige verwijderverplichtingen moeten aangescherpt worden en de incentives verhoogd. Hij ziet daarvoor drie mogelijkheden. De eerste is een generiek asbestattest, niet alleen bij verkoop zoals nu. Dat generieke asbestattest zou ingevoerd worden vanaf 2032, maar dat vindt hij te laat. Als het systeem van certificering bij verkoop op punt staat, ziet hij niet in waarom dat generieke attest nog tien jaar moet uitblijven. Als mensen verplicht worden een attest op te stellen, zullen ze er volgens hem ook bewuster mee bezig zijn. Een tweede punt dat de spreker absoluut noodzakelijk vindt, is een verwijderverplichting voor verweerde en beschadigde materialen. Hij vindt het niet kunnen dat een beschadigd dak vandaag zomaar, zonder verplichting, kan blijven liggen. Er is vandaag een beheerverplichting voor asbestmateriaal. Hij ziet niet in waarom daar geen verwijderverplichting voor beschadigde materialen aan toegevoegd kan worden. Ten derde werd er bij de goedkeuring van het asbestafbouwbeleid voor gekozen om niet-publieke gebouwen uit te sluiten. Hij denkt dat daarop teruggekomen moet worden. Zonder al te streng te zijn, denkt hij dat het zinvol kan zijn om voor eenvoudig bereikbare materialen een verplichting tot verwijdering in te voeren, met bijvoorbeeld een eerste honk voor publieke gebouwen in 2034 of zelfs in 2040. Dat zou een incentive kunnen zijn.

Tinne Rombouts zei dat de regels heel complex zijn en vroeg zich af hoe die eenvoudiger gemaakt kunnen worden. Bram Vandromme ziet twee belangrijke dingen op dat vlak. Ten eerste moet het kader voor alle aannemers gelijk gemaakt worden, want dat is vandaag niet het geval. Er is vandaag een onderscheid tussen werkgevers en werknemers en dat is eigenlijk wat ingemetseld in de Vlaamse regelgeving. Hij denkt dat het belangrijk is om de regels voor alle aannemers – of ze nu werkgever zijn of niet – gelijk te stellen. Ten tweede moet er een eenvoudiger kader komen voor particulieren. Dat is er vandaag niet. Er is wel een kader voor particulieren, maar de spreker is eerder een koele minnaar van particuliere afbraak. Hij denkt dat dat zo weinig mogelijk gestimuleerd moet worden. Maar zoals Sven De Mulder zei, is er een groot verschil tussen de risico's die een doe-het-zelver loopt bij een eenmalige blootstelling en professionelen die dagelijks worden blootgesteld. Maar wat daarbij wel vergeten wordt, is dat veel aannemers vandaag dat particuliere pad bewandelen. Als ze geen werkgever zijn, zijn de regels identiek aan die voor particulieren. Een aannemer die vandaag geen werkgever is, kan dus elke dag, volgens de regels voor particulieren, asbest afbreken. Het onderscheid is dus artificieel en rigide. Het klopt niet. De regels zijn op dat vlak niet volledig afgestemd op de realiteit. Daar moet echt iets aan gedaan worden. De spreker wil nogmaals benadrukken dat er vaak gesproken wordt over het afbreken van de materialen, maar dat het ook gaat om het behandelen van die materialen. Een loodgieter, elektricien of timmerman komt elke dag op een werf en moet elke dag gaten boren, hij moet misschien elke dag een buis wegnemen of een wand verplaatsen of wegnemen. Dat zijn geen standaardafbraakwerken. Maar zij worden daar ook elke dag mee geconfronteerd. En daarvoor zijn er vandaag in de regelgeving weinig oplossingen.

Tinne Rombouts had het over de knelpunten in die omzendbrief. Bram Vandromme heeft die omzendbrief nog niet gezien en kan er dus niet veel over zeggen. Hij heeft wel de verslagen gelezen. Hij blijft erbij dat dit juridisch geen sterk kader is. Een omzendbrief is niet verordenend. Als men regels wil invoeren rond het afvoeren van materialen naar de recyclageparken, dan moet men dat in regelgeving gieten en niet in omzendbrieven, want die zijn niet afdwingbaar. De spreker denkt dat er beter een eenvoudige en duidelijke regelgeving ingevoerd wordt. Hij volgt daarin het standpunt van Koen Vandenbroucke: afvoer gebeurt altijd in afgesloten bigbags. Hij begrijpt wel het gebruik van plasticfolies. Maar dan leest hij dat gemeenten dat lokaal mogen organiseren en dat er soms via lokale handelaren folies worden aangeboden. Dat vindt hij geen goede weg om te bewandelen. Hij denkt dat er beter gewerkt wordt aan een systeem waarbij online, via een gezamenlijk systeem, door mensen goede bigbags aangekocht kunnen worden met één klik, waarna die opgestuurd worden. Er worden vandaag dagelijks honderdduizend pakketjes bezorgd. Hij denkt dat dat ook moet kunnen voor veiligheidsmateriaal voor afbraakwerken voor asbesthoudend materiaal. Hij heeft wat het gevoel dat dat systeem anders een kakofonie zal worden. De ene gemeente zal plasticfolie beschikbaar stellen, bijvoorbeeld via lokale handelaars, de andere niet. De spreker denkt dat het uiteindelijk de afvalverwerkers zullen zijn die met de gebakken peren zitten en gelooft hier dus niet in.

Leo Pieters stelde dat de opvolging door lokale besturen heel moeilijk verloopt. Daar geeft Bram Vandromme hem gelijk in. Ze weten vaak ook niet waar de werven zich situeren. Daarom heeft hij een heel duidelijk voorstel: maak asbesthoudende werken meldingsplichtig. Maak ze ook Vlaams meldingsplichtig. Ten eerste kunnen die meldingen ontsloten worden naar het publiek, desnoods via het Omgevingsloket. Dat gebeurt al op die manier. Ten tweede kunnen lokale overheden door die meldingsplicht nagaan of bijzondere voorwaarden nodig zijn, beheermaatregelen, bijvoorbeeld voor kwetsbare locaties als scholen. Ten derde zijn de overheden zo op de hoogte. Als ze willen controleren of opvolgen, kunnen ze dat ook. De spreker geeft toe dat dit een extra verplichting is maar ziet niet in waarom dat niet zou gebeuren als daarmee veel problemen opgelost kunnen worden.

Hoe ziet men het verloop na deze hoorzitting? Hoe kan men al deze kennis bundelen? Bram Vandromme denkt dat vandaag met heel veel kleine quick wins in de bestaande regelgeving al veel dingen opgelost kunnen worden, zowel in het VLAREM als in het Materialendecreet. Hij vindt dat de fracties in het Federaal Parlement aangesproken moeten worden om na te gaan hoe de Vlaamse regelgeving afgestemd kan worden op de federale. Hij vindt het heel vreemd dat dat nog steeds niet gebeurt is.

Gweny De Vroe vroeg naar suggesties voor meer deskundigen die asbest kunnen verwijderen. Bram Vandromme denkt dat Sven De Mulder gelijk heeft als hij stelt dat de markt heel positief heeft gereageerd op het asbestafbouwbeleid van Vlaanderen. Verschillende opleidingscentra zijn bezig met het opleiden van deskundigen voor de inventarisatie. Dat loopt prima. Het verwijderen is een heel complex verhaal. De vraag zal zijn voor welke werken er een erkende aannemer nodig is. Dan komt men weer bij hetzelfde probleem, het heel rigide en misschien wat verouderde systeem van de federale wetgeving uit 2006. Enerzijds is er de eenvoudige techniek: de eenvoudige handelingen die bestaan uit demonteren en in een bigbag deponeren, niet meer dan dat. Maar het probleem is dat vandaag beschadigde materialen elke dag opnieuw verwijderd worden via eenvoudige handelingen door professionele aannemers, terwijl die materialen daar eigenlijk niet meer voor geschikt zijn. Er bestaat daarvoor geen tussenoplossing. Als het niet lukt via eenvoudige handelingen en men belt een aannemer met een attestering om eenvoudige handelingen uit te voeren, zou hij eigenlijk, op het moment dat hij begrijpt dat het materiaal beschadigd is, moeten zeggen dat hij dat niet kan doen en dat het moet gebeuren door een erkende aannemer. Dat heeft twee gevolgen. Die aannemer zal

zijn job kwijt zijn en de opdrachtgever zal heel wat dieper in zijn buidel moeten tasten, want de enige methode die dan nog rest, is die van de hermetische zone. Die methode is duur en kan maar door een beperkt aantal erkende aannemers worden uitgevoerd. Men moet al heel veel geluk hebben om snel geholpen te worden door zulke aannemers, want zij maken niet zo snel een offerte voor particulieren. De werf ligt stil en men kan niet verder. Het is dus begrijpelijk dat de opdrachtgever en de aannemer die op een werf vaststellen dat hechtgebonden materiaal licht beschadigd is, kiezen voor de meest pragmatische oplossing. Daarvoor is er op regelgevend vlak geen enkele oplossing. Ofwel blijft men daar de ogen voor sluiten, zoals nu, ofwel creëert men de tussenstap van een semi-gebonden kwalificatie, die de OVAM soms al gebruikt maar die geen enkele basis heeft in de regelgeving. De realiteit is dat er zowel federaal als Vlaams een enorm gat zit tussen het ene en het andere. Wie zich afvraagt wie, wanneer, hoe materiaal kan verwijderen, staat voor een heel complex gegeven. Volgens Bram Vandromme blijft dat een twaalfkoppige draak.

3.3. Sven De Mulder

Sven De Mulder reageert eerst meer algemeen. Het actieplan is er gekomen door nieuwe studies, signalen en inzichten over asbest. De overheid kon niets anders dan haar verantwoordelijkheid nemen en een oplossing neerschrijven, een stappenplan, dat er uiteindelijk ook gekomen is. Dat stappenplan moet echter uitgevoerd worden in een bestaande realiteit, met al zijn mankementen, met al zijn bevoegdheidsverdelingen, met al zijn beperkingen inzake handhavingscapaciteit. Er zijn heel veel suggesties gedaan voor een oplossing, suggesties waar de OVAM zelf ook aan gedacht heeft. Maar de OVAM is al vaak tegen een muur gelopen als ze probeerde die patronen te doorbreken. De spreker hoopt dat de parlementsleden erin slagen om wat beweging te krijgen op het federale niveau, in het kielzog van de dynamiek in Vlaanderen, en om dat oude, rigide kader voor asbestverwijdering wat meer af te stemmen op wat in de buurlanden gebeurt en wat meer toegang geeft tot innovatie. Voor de OVAM is het enige doel van innovatie een prijsverlaging en een betere dienstverlening voor de burgers.

Wat zal de OVAM zeker doen? Als er suggesties zijn om in de gewestelijke milieu-regelgeving – waarin de OVAM wel een stukje regie heeft – en in de communicatie-instrumenten meer duidelijkheid en eenvoud te brengen, zullen die zeker meegenomen worden. Dat vindt Sven De Mulder de logica zelve: wat men zelf kan veranderen, moet onmiddellijk gebeuren.

Wat ook voor ogen gehouden moet worden, is dat men dikwijls enkel te zien krijgt waar het fout loopt. Dat is de paradox die de verhoogde aandacht met zich meebrengt. Asbest is emotie en de media gaan daar vaak in mee door asbestgerelateerde onderwerpen te brengen. De goede werven halen de media niet en incidenten worden soms uitvergroot.

Het vraagstuk van betaalbaarheid is volgens Sven De Mulder de vraag van een of meerdere miljoenen. Hoever wil de overheid gaan? Hoe diep wil en kan men in de buidel tasten om eigenaars te ondersteunen bij het realiseren van de doelen, ook al is dat in het belang van hun eigen gezondheid? Hoe ver wil men gaan inzake werkmiddelen voor inspectiediensten? Het ging vandaag vaak over de handhavingscapaciteit, zowel op het vlak van kennis en opleiding, maar zeker ook op het vlak van het controleren. Heel vaak werd de suggestie gedaan voor een meldpunt voor incidenten en voor een meldingsplicht bij het uitvoeren van werken. Dat vindt de spreker op zich wel logisch. Het sluitstuk daarvan is wel dat er nadien steekproefcontroles gebeuren op die werven. Als dat niet gebeurt, is zo'n meldpunt weinig zinvol.

Wat betaalbaarheid betreft, moet men beseffen dat dat hele asbestverhaal verstrengeld is met renovatietrajecten waarmee een eigenaar geconfronteerd wordt na het verwerven van een gebouw. Renovatie heeft als effect dat de eigenaar een meerwaarde creëert voor zijn woning, een meerwaarde die vermarkt wordt op het moment dat die woning of het gebouw wordt verkocht. Er zijn ook indirecte terugverdieneffecten. De verzekeraarbaarheid van een gebouw kan een probleem zijn. Asbest snel verwijderen kan een positief effect geven op de verzekeraarbaarheid of op de premie. Uitstellen maakt het verhaal ook alleen maar duurder. Eigenaars verdienen hun investering ook deels terug door de waardeverhoging van het gebouw. De vraag is ook hoe ver men wil gaan in die renovatie. Wil men generiek elke asbestverwijdering ondersteunen met een premie? Men mag ook niet in de valkuil trappen van een cadeauprikkel te geven in de plaats van de middelen in te zetten voor wie dat echt economisch nodig heeft. Dat vindt Sven De Mulder een moeilijke evenwichtsoefening. Enerzijds wil men veel actiebereidheid creëren opdat eigenaars massaal aan de slag gaan, maar anderzijds mogen de middelen ook niet uitgeput geraken waardoor ze, op het moment dat ze echt nodig zijn voor de doelgroep die het nodig heeft, uitgeput zijn. Dat vindt de spreker een heel belangrijk aandachtspunt.

Waarom geen bredere verwijderingsplicht? Volgens Sven De Mulder weten de commissieleden ook dat daarvoor geen politieke consensus was toen het actieplan op tafel lag. Met een duidelijke stok achter de deur is de budgettaire nood om te stimuleren een stuk kleiner. Zo werd in Nederland een aantal jaren geleden aangekondigd dat er een asbestdakenverbod zou gelden tegen 2024. Het aantal asbestdaken dat toen verwijderd werd, kende een enorme versnelling. Uiteindelijk is dat verbod er niet gekomen door lobbywerk van bepaalde belangengroepen en woningcorporaties. Toen volgde onmiddellijk een ineenstorting van de markt, ook al was er een premie. Die stok achter de deur heeft dus heel wat actiebereidheid bij de eigenaars teweeggebracht. Dat vindt de spreker een belangrijk aandachtspunt.

Sven De Mulder wil iets rechtzetten over het asbestinventarisatetest 2032. 2032 is een eindpunt en geen startpunt. Vanaf 2022 hebben eigenaars de mogelijkheid om een asbestinventarisatetest te laten opmaken. Dat is dan sowieso verplicht bij een verkoop. Daarnaast is het de bedoeling dat elke eigenaar stilaan zelf vrijwillig een asbestinventarisatetest laat opmaken, want tegen 2032 moet iedere eigenaar van een risicogebouw dat bezitten.

Er werd al veel gesproken over de omzendbrief. Volgens Sven De Mulder heeft Bram Vandromme gelijk: de omzendbrief op zich is geen nieuwe regelgeving, het is een verduidelijking van de regelgeving. In de Vlaamse milieuwetgeving stond ook al heel duidelijk dat asbesthoudende afvalstoffen verplicht verpakt getransporteerd moeten worden of op een manier waarop er geen vezels kunnen vrijkomen. De omzendbrief verduidelijkt dit nu naar aanleiding van de problematiek op recyclageparken. Wat in die omzendbrief staat, is niet iets wat topdown, vanuit het inzicht van de OVAM of een andere instantie, werd neergeschreven. Dat is van onderuit gekomen. De afvalintercommunales hebben dit zelf, organisch in het veld, opgestart als goede praktijk. De OVAM wilde dat bestendigen door dat in de omzendbrief op te nemen. Dat creëert geen nieuwe risico's of nieuwe handelingen. Het is een alternatief. Waar vroeger een golfplaat in stukken gebroken werd om in de lege potgrondverpakking te passen of in de koffer of aanhangwagen, kan men nu werken met geschikt verpakkingsmateriaal zoals een zak of een folie. De technische specificaties over waaraan dat materiaal moet voldoen en waar men dat kan verkrijgen, zullen verschijnen of staan al op de website van de OVAM. De lokale besturen zullen hiervan op de hoogte gebracht worden, nadat de omzendbrief wordt goedgekeurd door de Vlaamse Regering. De OVAM zal hen ook helpen bij de communicatie over dat materiaal aan de burger. Het verpakt aanleveren op een recyclagepark betekent dat het daar sowieso in een grote witte bigbag in een container terecht komt. Terwijl vroeger losse componenten in een bigbag gedeponeerd

werden en getransporteerd werden, is er nu materiaal dat al verpakt is en dan nog eens verpakt getransporteerd zal worden. Het is dus sowieso een verbetering voor het risico en zeker geen stap terug.

Sven De Mulder poneert dat de betaalbaarheid geldt voor alle sectoren en zeker ook voor de landbouw. De Vlaamse regelgeving verbiedt doe-het-zelf niet, maar legt wel duidelijk op dat wie werkt met asbesthoudende materialen of afvalstoffen, emissie moet vermijden. Daarbij werd steeds op een resultaatsverbintenis gemikt: het gaat niet zozeer om het middel maar om het resultaat dat er geen stofemissie mag zijn. Landbouwers mogen in principe zelf asbest verwijderen, maar het is wel de bedoeling dat ze toegeleid worden naar de juiste vakman. De OVAM heeft in het kader van de proefprojecten steekproefgewijs controles laten uitvoeren. De OVAM merkte dat de ruiming door de landbouwer zelf niet slechter werd gedaan dan die door een vakaannemer. De OVAM heeft dus geen slechte ervaringen op dat vlak, maar zal dat zeker niet aanmoedigen. Het blijft wel toegelaten binnen de huidige wetgeving.

Vervolgens gaat Sven De Mulder in op de opmerkingen over de benutting van de budgetten in scholen. Het benuttingstempo is het tempo waaraan de werken worden ingepland en de subsidies worden benut, geactiveerd of van de OVAM teruggevorderd. Voor het gedeelte dat de OVAM niet subsidieert, moeten de scholen een andere procedure volgen en in de wachtrij aansluiten. De klassieke betoelaging heeft eigen spelregels en moet in orde zijn voor de school de werken kan plannen. De scholen willen die werken steeds tijdens schoolvakanties laten uitvoeren. Het is de bedoeling dit in het vervolgprotocol op te lossen. Het is onder bepaalde voorwaarden immers perfect mogelijk die asbestwerken ook buiten de schoolvakanties te laten doorgaan, bijvoorbeeld als het om een geïsoleerde ruimte met een afgescheiden toegang gaat.

Om te voorkomen dat doe-het-zelvers of nieuwe eigenaars domme dingen doen met asbesthoudende materialen, is het belangrijk op het juiste moment de juiste informatie te verschaffen. De OVAM heeft met het asbestattest een initiatief hiervoor genomen. De meeste renovaties vinden tijdens de jaren na een verkoop plaats. Het asbestattest geeft veel informatie over asbesthoudende materialen. Als ingesloten wanden of vloeren moeten worden opgebroken, zal de aannemer aansluitend ook een asbestinventaris moeten opstellen. Dat is het compromis.

Er zijn ook andere instrumenten die de eigenaars kunnen informeren, zoals de zonnekaart, die eigenaars vertelt of het interessant is het dak voor zonnepanelen te benutten. De vraag is waarom die brochures er niet op wijzen dat eigenaars moeten opletten voor asbest in het dak. Als een dak ouder dan negentig jaar is, is het waarschijnlijk asbesthoudend. De eigenaars moeten zich eerst informeren en het asbestdak vervangen voor ze zonnepanelen plaatsen. Hetzelfde geldt voor het energieprestatiecertificaat (EPC). Voor het wordt verkocht, wordt een scan van het huis gemaakt, met daarbij een renovatietraject en een prognose van de kostprijs. Dat instrument kan perfect op de risico's van asbest wijzen. In het nieuwe EPC zijn een aantal zaken opgenomen, maar de generieke kijk kan nog op andere instrumenten worden toegepast.

Een asbestfonds is een instrument waarvoor de Vlaamse overheid eerst zelf moet kiezen hoeveel ze kan en wil uitgeven. Dat maakt alles wat zichtbaarder, maar uiteindelijk zal het onbetaalbaar zijn alle kosten vanuit een asbestfonds te financieren. Sven De Mulder vindt het logischer dat het fonds niet tot doel heeft alle al dan niet verborgen kosten te betalen.

Wat de branden in koterijen betreft, beschikt de OVAM niet over elementen waaruit blijkt dat de koten bewust worden aangestoken. Volgens Sven De Mulder komen

de asbestbranden meer in de media, waardoor het lijkt alsof plots veel meer koterij in brand schiet.

De betaalbaarheid is een ander aspect. De Vlaamse overheid stuurt aan op innovatie en schaalvergroting in een concurrentiële markt. Dat is een manier om de betaalbaarheid tot stand te brengen. In het actieplan probeert de OVAM te focussen op de meerkost. In een dakrenovatie blijven de aan asbest verbonden kosten beperkt tot het voorzichtig verwijderen, verwerken en storten. De grootste renovatiekost is de aanleg van het nieuw dak, met inbegrip van de energieprestatie, de normering op het vlak van luchtdichtheid en isolatiedikte. Dit betekent dat 85 tot 90 procent van de kosten niets met asbest te maken hebben. Dit moet niet met asbestmiddelen dubbel worden gefinancierd. Er moet een complementaire ondersteuning zijn, zoals die met de renovatiepremies bestaat.

Het is mogelijk dat gemeenten een verschillende aanpak hebben. Het gaat om een jong instrument en de projecten starten momenteel op. De OVAM wil de best practices bundelen, maar een verschil in aanpak toelaten. De beste praktijk bestaat eigenlijk nog niet. Het is mogelijk uit verschillende praktijken te leren. Het is de bedoeling in kennisdeling te voorzien en de best practices met de lokale besturen te delen.

Wat het sectorprotocol met de landbouwsector betreft, is de timing dezelfde als voor de anderen. Het is de bedoeling in het begin van 2021 een finaal protocol klaar te hebben.

Sven De Mulder moet het antwoord schuldig blijven op de prijszetting en de grote verschillen met betrekking tot afvoer en verwerking. De OVAM wordt daar niet concreet mee geconfronteerd. Het kan dat iemand de goedkoopste lijkt en over de juiste attesten beschikt, maar dat het toch niet lijkt alsof alles volgens de regels van de kunst gebeurt. Dat fenomeen is er niet enkel met betrekking tot afvoer of verwerking. Ook voor asbestverwijdering is er een serieuze vork tussen de goedkoopste en de duurste offerte. Het is mogelijk dat een aanbieder de regels minder volgt, maar het is ook mogelijk dat de businessmodellen verschillend in elkaar zitten. Het is voor de OVAM niet gemakkelijk te benoemen waar het prijsverschil net zit.

Sven De Mulder wil de verwarring over termen als asbestattest, asbestinventaris en sloopopvolgingsplan wegwerken. Er bestaat momenteel nog geen verplicht asbestattest. Werkgevers zijn overeenkomstig federale wetgeving wel verplicht over een asbestinventaris te beschikken voor de plaatsen waar ze werknemers tewerkstellen of bij derden tewerkstellen. Op basis daarvan moeten ze de juiste werkmethode bepalen, nagaan of dit binnen hun erkenning valt en nagaan of ze al dan niet een werfmelding moeten invullen. Het sloopopvolgingsplan valt onder de Vlaamse milieuregelgeving. In de VLAREM-wijziging die momenteel wordt voorbereid, staat het voorstel om de sloopopvolging te verplichten. Op dit ogenblik gaat het om een vrijwillig systeem. Dit betekent dat de bouwheer voor zijn omgevingsvergunning over een sloopinventaris voor de grote sloopvolumes moet beschikken, wat een asbestinventaris omvat, maar de opvolging van de correcte inzameling en verwijdering door Tracimat, de organisatie die voor het sloopbeheer instaat, gebeurt vrijwillig. Het voorstel houdt in dit verplicht te maken, zodat er meer kwaliteitsborging komt. Die kwaliteitsborging moet dan niet door middel van handhaving worden ingevuld.

Vervolgens gaat Sven De Mulder in op de vragen over het aantal deskundigen. Ten gevolge van de invoering van het Vlaams Actieplan Asbestafbouw is er op de markt meer aandacht, ook van werkgevers die beseffen dat ze hun asbestinventaris op punt moeten stellen, en zijn er ook meer asbestdeskundigen. Er worden ook meer asbestdeskundigen opgeleid, wat een goede zaak is. Zodra de verplichting bij verkoop wordt ingevoerd, zullen zij ook nodig zijn.

Wat recyclage en de circulaire economie betreft, zijn er mogelijkheden om asbestafval te verwerken in plaats van te storten. De OVAM heeft een studie uitgevoerd over de stand der technieken om asbestvezels in bepaalde afvalstromen te vernietigen, zodat dit afval als een asbestvrije toeslagstof kan worden gerecycleerd. Die methodes maken gebruik van hoge temperaturen of van bepaalde zuren. De rode draad is dat er verschillende technieken veelbelovend zijn, met elk voor- en nadelen, maar dat ze zich allen nog moeten bewijzen op grote schaal. Momenteel bevinden technologieaanbieders en Vlaamse investeerders en bedrijven zich in een verkenningsfase. Ze bekijken de haalbaarheid van een investering als consortium, iets wat de OVAM tracht te faciliteren door de techniek-aanbieders en de geïnteresseerde investeerders met elkaar in contact te brengen. Nu het momentum aangebroken is, hoopt de OVAM met de middelen voor de Vlaamse recyclagehub de recyclage en circulaire economie een duwtje in de rug te kunnen geven.

3.4. Koen Vandenbroucke

Koen Vandenbroucke gaat eerst in op de kennisdeling en de inspanningen die al worden geleverd. Vanheede Environment Group beheert het ophalen van containers in veel containerparken en organiseert op regelmatige tijdstippen workshops over de veilige omgang met asbest waarvoor de recyclageparkwachters worden uitgenodigd. Vanheede Environment Group vindt het zijn plicht dit te doen en combineert dit ook met de vragen over het klein gevaarlijk afval. Er zijn eenvoudige technieken voor het contact met en het herkennen van asbest. Een bedrijf in deze sector moet zijn medewerkers verplicht informeren en opleiden. De ene opleiding duurt vier uur en de andere opleiding duurt acht uur. Beide opleidingen zijn verplicht. Vanheede Environment Group probeert de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk te informeren over de stand der technieken en biedt hen opleidingen aan die zij vervolgens in hun eigen opleidingen voor andere partijen in de keten kunnen overnemen. Train de trainer, zoals dat heet.

Wat de branden in koterijen betreft, wijst Koen Vandenbroucke erop dat Vanheede Environment Group een afdeling Project Support and Interventions heeft. Hij heeft hier tijdens zijn presentatie niet op ingezoomd omdat hij geen volledig commercieel verhaal wilde vertellen. Het bedrijf heeft contacten met verzekeraars en brand-experts. Het is allemaal complex, want naast de asbestplaten is er ook de inhoud van de gebouwen. De landbouwsector krijgt nu veel aandacht, maar als het gebouw van een landbouwer afbrandt, is hij niet enkel zijn gebouw kwijt. Meestal zit daar nog een mestkelder onder en zijn de dieren dood. Zo wordt Vanheede Environment Group dan met diverse problematieken geconfronteerd, want het gaat dan ook om mestverwerking en om dierlijk afval. Vanheede Environment Group wil de klant ontzorgen, in samenspraak met de medewerkers van de OVAM. Het is de bedoeling hier op een pragmatische wijze mee om te springen.

Vervolgens beantwoordt Koen Vandenbroucke de vraag van Johan Danen over het afdek materiaal. Een stortplaatsuitbater wil enkel afvalstoffen krijgen die echt op een stortplaats thuishoren. Hij vindt het niet verantwoord dat puin met een COPRO-label vijftien jaar geleden als afdek materiaal op de stortplaats werd gebruikt. Er zijn immers andere toepassingen voor puin met een COPRO-label, zoals funderingen en dergelijke. Aangezien dit materiaal niet moet worden gebruikt om een stort af te dekken, is die praktijk ondertussen stopgezet. Vervolgens is nagegaan welke afvalstoffen in het recyclageproces nog konden worden geborgen, zoals het residu van PST-shredderinstallaties en KSP-residu afkomstig van de glaszuivering.

Ten gevolge van de positieve incentives in het asbestafbouwbeleid stijgen de tonnages elk jaar. Koen Vandenbroucke werkt tien jaar bij Vanheede Environment Group. Toen hij begon, werd jaarlijks ongeveer dertigduizend ton gestort. Nu is dat verdubbeld. Hij weet dat dit ook voor andere stortplaatsuitbaters geldt.

De spreker zegt dat er naar een oplossing moet worden gezocht voor het probleem dat rijst bij de opslag doordat er meer afgedekt moet worden en er daarvoor minder geschikt residu ter beschikking is. De wetgeving schrijft nu eenmaal voor dat er 20 cm afdek materiaal moet gelegd worden en alternatieve oplossingen zijn er nog niet. Zijn bedrijf zal nu beginnen met de getoonde kleimatten, die veel dunner zijn, waardoor de ratio volume/oppervlakte veel efficiënter kan benut worden. Daartoe zal het bedrijf een afwijking aanvragen bij de OVAM. Maar dat kan toch veel simpeler. In de volgende VLAREM-aanpassingen ('VLAREM-trein' 2019-2020) moet het toch mogelijk zijn dat die standaardafdekking door gelijkwaardige materialen kan worden vervangen.

Koen Vandenbroucke wil niet te technisch antwoorden op de vraag over staalname in gronden. Hij wijst erop dat er heel wat positieve initiatieven zijn om het grondverzet en de bescherming van de ontvangende burger, met paspoorten en de bodembeheerrapporten, te verbeteren. Maar asbest is een parameter die nog niet zo lang is opgenomen in die aanpak, en er zijn heel wat vroegere ophogingen waarin men soms voor verrassingen komt te staan wat asbest betreft. Waar in het Vlaamse landschap vindt men geen grond met puin erin? Zodra men er een stuk asbestmateriaal in vindt, moeten er asbestanalyses gebeuren, met alle gevolgen van dien. De OVAM springt daar volgens de spreker pragmatisch mee om. Hij relateert ook het probleem. De impact voor de mens en het risico van verspreiding van sporen van asbestafval die drie meter diep onder de grond zitten, is in zijn ogen twee keer niets. Hij heeft daarmee niet gezegd dat als het om nieuwe verspreiding gaat, die niet weg moet.

Maar hij legt de nadruk op wat er boven op de bodem ligt: dat is geen bodemverontreiniging maar afvalverontreiniging. Wat dat betreft, zitten er nog wel lacunes in de regelgeving. Dat moet uitgeklaard worden. Er zijn heel veel problemen daarmee bij erkende bodemsaneringsdeskundigen, in kader van de opmaak van diverse bodemonderzoeken (oriënterende bodemonderzoeken, beschrijvende bodemonderzoeken, situatierapporten enzovoort). Voor het geval dat men asbest vindt in een bodem, is er wel een grenswaarde, een richtwaarde, maar nog geen 'terugsanerwaarde'. Sinds september krijgt een dergelijke grond een A-label. Dat is positief. De koper weet dan al dat hij een grond koopt die mogelijk asbest kan bevatten. Maar hij weet dan nog niet welke saneringsmaatregelen hij al dan niet zal moeten nemen en hoeveel die gaan kosten in de toekomst. Er hangt de koper, als hij bouwwerken wil uitvoeren, een zwaard van Damocles boven het hoofd van extra verplichte asbestanalyse, periodieke onderzoeksplicht, technische verslagen, risico op fysicochemische reiniging voor gronden aangereikt met asbest, immobilisatie, storten enzovoort. De koper is daartegen nauwelijks beschermd.

De spreker gaat in op de vraag van Tinne Rombouts over de prijsverschillen tussen de stortplaatsuitbaters. Hij wijst erop dat er drie categorieën stortplaatsen zijn. De inrichting en de uitbating van die categorieën is heel uiteenlopend. Bij categorie 3, de mono-stortplaatsen, is het niet vereist een dure EPDM-folie van 2,5 millimeter te leggen op de bodem van de stortput, die bijvoorbeeld een restant van een zandwinning kan zijn. Bij de andere categorieën is dat wel vereist. Dat is al een groot kostenverschil. Wat het transport betreft, juicht Koen Vandenbroucke de striktere regels van de nieuwe omzendbrief toe, maar hij stelt vast dat er te weinig handhaving is. Hij ziet nog transporten gebeuren die niet in overeenstemming zijn met regels. Hij vindt dat maatschappelijk onverantwoord. Het bedrijf waarin hij werkt, wil wel degelijk de regels toepassen omdat het niet in een negatief daglicht wil komen. Daarom werkt het met de vereiste bigbags, sproeiers (vernevelsystemen op de stortplaats), tussenfolies (hoewel die niet verplicht zijn) enzovoort en dat heeft zijn kostprijs. Gaat men voor gezondheid of voor kostprijs? De coronacrisis heeft volgens de spreker duidelijk gemaakt dat kiezen voor de goedkoopste oplossingen niet ideaal is.

Op de vraag van Tinne Rombouts antwoordt hij dat de sector vragende partij is voor een sterke regelgeving en meer transparantie. Op die manier kan er eindelijk een gelijk speelveld komen en kan de lat hoger worden gelegd. Hij zou niets liever willen dan dat er recycleerbare en betaalbare oplossingen komen voor asbestafval, bijvoorbeeld om het te gebruiken in onderfunderingen. Maar die oplossingen bestaan nu nog niet. Het vervoer van asbestafval zou volgens de spreker nog veel strenger geregeld moeten worden. Het zou allemaal ADR-transport moeten worden, met opgeleide mensen die weten wat de asbestrisico's inhouden. De bigbags, die niet waterdicht zijn en vlug verweren, moeten worden vervangen door UN-gekeurde (of een eigen ontwikkeld keuringssysteem dat gelijkwaardig is aan een UN-keuring) dubbelwandige bigbags. De risico's zijn nog te groot.

Er was een vraag van Leo Pieters om de kennis op één lijn te brengen. De spreker zou het heel nuttig vinden als op regelmatige tijdstippen deskundigen met elkaar zouden kunnen overleggen. Zij zouden het beleid mogelijke oplossingen kunnen aanbieden. Hij omarmt de idee om de sector te bevragen en te betrekken bij het beleid. Hij is ten volle en met graagte bereid daaraan mee te werken.

4. Aanvullende vragen en antwoorden

4.1. Aanvullende vragen

Leo Pieters reageert op de vraag van Tinne Rombouts waarom de spreiding tussen mannen en vrouwen anders is. Hijzelf heeft tien jaar ervaring in de chemische sector en hij weet dat wie verder van de fabriek woont, graag zijn of haar arbeidskleden uitdoet. Wie kort bij zijn of haar tewerkstellingsplaats woont, houdt die aan om thuis nog vlog een karwei op te knappen voor men aan tafel gaat.

Voorts wil hij van Koen Vandenbroucke en Sven De Mulder weten wat de nabestemming van afgedekte storten is of kan zijn. Van Bram Vandromme wil hij vernemen in hoe de aansprakelijk is geregeld als iemand een huis koopt waarvan hij vermoedt dat er asbest in aanwezig is. Zou een verkoper zoals een aannemer ook nog na tien jaar aansprakelijk kunnen gesteld worden?

Tinne Rombouts weet dat er bij het transport van asbest al een tijdlang voorkomen moet worden dat vezels kunnen ontsnappen. In het verleden kon men een zeil over de aanhangwagen trekken, maar nu moet elk paneel verpakt worden in plastic, of het moet gebroken worden om het beter te kunnen verpakken. Dat schept toch ook risico's? Duidelijke richtlijnen zijn oké, maar er moet toch ook rekening worden gehouden met praktische overwegingen en met de heel diverse situaties. De kostprijs houdt iedereen bezig. De vraag naar efficiënte inzet van de beschikbare middelen en naar mogelijke besparingen moet men durven stellen. Waar ligt het evenwicht tussen strengere en duurdere regels en de betaalbaarheid? Een vraag voor alle sprekers is dan ook waar in de huidige aanpak kosten bespaard kunnen worden en efficiëntiewinsten kunnen worden geboekt. Het lid heeft nog een vraag over de verwerking. Afval storten kan eigenlijk alleen maar als het niet anders kan. Zij hoort dat er nieuwe technieken op komst zijn, maar dat ook daarvan de kostprijs nog te zwaar is. Er is overleg aan de gang over financieringssteun. Zij is van oordeel dat daarop moet worden ingezet, dat moet gezocht worden naar het creëren van een markt daarvoor, en dat er een interessant businessverhaal moet van gemaakt worden. Die stortplaatsen moeten weg.

Johan Danen gaat in op het pleidooi van Laura Van den Borre voor meer dataverzameling. Wat zou men dan moeten meten, en wie moet dat doen?

Er zijn nog landen in de wereld waar asbest niet verboden is. Zou een mogelijke import van producten waarin asbesttoepassingen zijn verwerkt een groot probleem kunnen zijn?

Er werd gesproken over nieuwe verwerkingstechnieken, maar is er ook onderzoek naar nieuwe saneringstechnieken, om asbest te verwijderen?

4.2. Aanvullende antwoorden

Laura Van den Borre vindt de opmerking van Leo Pieters zeer terecht. In het geval van Eternit woonde 80 procent van de werknemers rond die fabrieken, maar de woonplaats is niet geweten wat andere asbestbedrijven betreft. Het is dus logisch dat de blootstelling daar helemaal anders verloopt.

Verder heeft ze niet meteen een antwoord op de vraag van Tinne Rombouts over besparen en efficiëntie. Ze meent dat men heel goed bezig is met die prioriteitsstelling. Iedereen is zich ervan bewust dat de kostprijs zeer rationeel moet worden bekeken, en prioriteiten stellen is cruciaal daarbij.

Er worden al heel wat data verzameld, maar momenteel zijn die nog heel verspreid. Een centraal orgaan dat de data verzamelt van de labo's die momenteel asbestmetingen uitvoeren, zou heel waardevol zijn. Zo kan men weten waar en op welk moment die metingen werden uitgevoerd, en wat de resultaten waren. Dat is haalbaar. Bij luchtmetingen wordt nog niet specifiek op asbestvezels gemeten. Ook dat zou men kunnen bekijken: hoe kan dat efficiënt en waar kan dat worden verzameld?

De spreker meent dat het Asbestfonds en Fedris een heel belangrijke rol kunnen spelen voor asbestslachtoffers. Dan gaat het niet alleen over het bijhouden van de documenten van mensen die worden vergoed voor hun aandoeningen. Ze kunnen ook goed nagaan hoe het zit met diegenen wier aanvraag niet werd aanvaard, zodat er een archief ontstaat van wat werd ingediend.

Bram Vandromme gaat in op de vraag van Leo Pieters over aansprakelijkheid als een asbestattest niet sluitend is. Dat is een heel complexe kwestie. Als iemand een huis verkoopt, moet hij de koper vrijwaren van verborgen gebreken. Alleen staat vandaag in authentieke en onderhandse verkoopakten meestal de clausule dat er afstand wordt gedaan van verhaal ten aanzien van de verkoper voor verborgen gebreken. Vaak gaat het inderdaad over aspecten die verborgen zijn. Die vrijwaring kan echter enkel als de verkoper echt onwetend was daarover. Er is dus betwisting mogelijk, maar in hoofdzaak is het niet makkelijk om de verkoper daarop nadien aan te spreken, en dat zal alleen maar complexer worden als er een attestering bestaat. Een bekommernis is de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van de attesteerder zelf. De ervaring leert immers dat het niet eenvoudig is om een volledige asbestinventaris te maken als men niet destructief te werk gaat, en zelfs als men dat doet, is er nog een foutenmarge. Men zal dus duidelijk moeten aangeven wat de waarde van zo'n attest is: die zal er zijn, maar die zal sowieso beperkt zijn. Ook zal degene die de attesten opstelt, zich goed moeten laten verzekeren. Immers, als zo'n door de OVAM opgeleide specialist een asbesttoepassing over het hoofd ziet in de inventaris, en de koper spreekt de verkoper daarop aan, dan zal die op zijn beurt die specialist daarop aanspreken. Als die toepassing niet zichtbaar was, kan de specialist tegenwerpen dat hij niet verplicht is om een destructief onderzoek te doen, maar misschien was de aanwezigheid ervan wel aannemelijk op basis van expertise. Het attest is een heel belangrijke stap, ook met het oog op sensibilisering, maar juridisch is een en ander niet zo gemakkelijk. Bram Vandromme vreest dus voor heel wat rechtszaken daarover. Er zullen nog heel veel debatten worden gevoerd over de waarde van dat attest.

Sven De Mulder wijst er in dat verband op dat men komt van een situatie van zero kennis bij de overdracht van een woning. De reikwijdte van het attest zal toch met 85 procent zekerheid een dekking geven aan het aanwezige asbestpassief. Zelfs met een destructieve asbestinventaris geraakt men slechts 10 procent verder:

5 procent wordt nooit gevonden, of pas wanneer er afbraakwerken zijn. Het aantreffen van bepaalde toepassingen hoeft ook niet per se grote kosten te veroorzaken. Het is al heel belangrijk dat men de toepassingen kan vinden die de grootste onvoorziene kosten veroorzaken. Hoe dan ook is dit een enorme stap ten opzichte van de zero dekking van nu.

Voor asbestdeskundigen is aansprakelijk natuurlijk heel belangrijk. Zij worden vandaag noch erkend noch gecontroleerd. Met het oog op hun kwaliteit komt er daarom een heel certificatiesysteem met verplichte audits en controles door certificatie-instellingen, maar veel belangrijker is dat ze zullen moeten werken volgens een uniforme standaardprocedure. Al die zaken zullen heel sterk ingrijpen. Er zal heel concreet worden afgebakend wat hun inspanningsverplichting is, in afstemming met de sectorfederatie van asbestdeskundigen: wat hadden ze moeten zien en doen, en wat niet? Zo zal duidelijk zijn wat de reikwijdte is, zowel voor de asbestdeskundige, met het oog op diens aansprakelijkheid, als voor de opdrachtgever. Belangrijk is dat dit heel duidelijk wordt meegegeven aan de nieuwe verwerper. Notarissen en immomakelaars hebben uiteraard een rol daarin, maar vooral dat asbestattest zelf moet daar heel duidelijk in zijn. Er zullen echter nog altijd menselijke fouten worden gemaakt. In Frankrijk is de opmaak van zo'n inventaris al een hele tijd standaardpraktijk en verplichting. Ook in Nederland is de inventaris verplicht, maar dan veeleer voorafgaand aan werken. Die expertise kan en zal worden meegenomen, aldus de spreker. De perceptie dat mensen voor 100 procent gerust kunnen zijn, mag echter niet ontstaan: een nulrisico bestaat niet wat asbest betreft.

De bezorgdheden over verpakt aanleveren in recyclageparken zal de OVAM zeker meenemen. De drijfveren werden gemotiveerd. Er zijn voordelen ten opzichte van vandaag. De OVAM en de lokale besturen zullen via hun communicatie echter zo goed mogelijk begeleiden als het gaat over de vraag hoe er mag worden ingepakt, hoe dat veilig kan gebeuren, waar het materiaal ervoor kan worden gevonden. Dat materiaal kan worden aangeboden door het recyclagepark, of eventueel op de private markt. De OVAM zal op de eigen website de technische specificaties daarvoor meegeven. Die specificaties kunnen nog evolueren, aangezien de markt evolueert. Daarom werden ze niet in een omzendbrief opgenomen. Zo kan men telkens inspelen op het best mogelijke product voor een bepaalde situatie.

Sven De Mulder wijst erop dat het niet uitstellen van asbestverwijdering op zich ook al een besparing is. Door het verweringsproces van asbesthoudende materialen bestaat immers het risico dat iets dat vandaag nog met een goedkope methodiek kan worden aangepakt, een paar jaar later enkel nog via een erkend asbestverwijderaar kan worden verwijderd, wat een pak duurder is. Ook blijkt in het algemeen dat een renovatie die in haar geheel en doordacht wordt aangepakt, en waarbij alle fasen op elkaar worden afgestemd, uiteindelijk goedkoper is dan een renovatie in stukjes. Dat geldt ook voor asbestverwijdering.

De grootste potentiële kostenbesparing voor de opdrachtgever zou er echter kunnen komen door innovaties die voor de deur staan, samen met het feit dat het speelveld heel concurrentieel is. Daarvoor moet er echter een opening zijn in de federale wetgeving, die nu slechts drie methodieken toelaat. Zeker met dit Vlaamse beleid is daar een momentum voor.

Vandaag is men bij niet-hechtgebonden asbestmateriaal verplicht om dat in cementblokken te gieten en dan te storten. Dat is echter niet per se de beste praktijk, en het maakt de zaak duur: de kostprijs per hoeveelheid gewicht vertienvoudigt. Men moet daar dus heel slim mee omgaan, en bekijken of dat echt nodig is om dat asbest veilig te kunnen bergen. Als dat in de buurlanden kan, dan kan dat ook in Vlaanderen.

De spreker beaamt dat buiten de EU asbest nog vlot wordt toegepast in bepaalde producten. Via sommige producten sluipt dat wel eens binnen, maar dat zijn een handvol cases. Dat is een risico, maar het is niet zo substantieel dat men er zich zorgen over maakt bij de OVAM. Het is wel een aandachtspunt. Soms blijkt dat er asbesthoudende producten werden toegepast in grote infrastructuur- of machineonderdelen die deels in het buitenland werden geassembleerd. Op die manier kan zelfs in een Europese context een Vlaamse bezitter toch nog asbest importeren zonder het zelf te weten.

Koen Vandenbroucke voelt dat er een perceptieprobleem is over het storten en wil dat uit de wereld helpen. Zoals getoond in de presentatie is Vanheede actief in de hele keten. Het bedrijf zet volop in op circulaire economie. Als dingen niet in die stortput thuishoren, en daar zijn oplossingen voor, dan moeten die eerst worden ingezet. Men kan storten nu ook niet vergelijken met storten dertig jaar geleden, toen dat een kwestie was van een put graven, deponeren en de put dichtmaken. Een stortplaats uitbaten is vandaag veel meer dan dat: stabiliteit onder controle houden, afschuivingen voorkomen, maximaal ontginnen van natuurlijke delfstoffen, voldoende beheersmaatregelen nemen om geur-, stof- en geluidshinder te voorkomen enzovoort. Vlaanderen heeft ook een eigen wetgeving over natuurlijke rijkdommen. Men wil de primaire grondstoffen die men heeft, maximaal benutten. Men ontgint Ieperiaanse klei om er bakstenen en dakpannen mee te maken. Men wil die ontginningen op een correcte manier aan de natuur teruggeven. Dan moet er iets mee gebeuren. De Vlaamse overheid streeft ook bebossing na. Vlaanderen wordt op de vingers getikt omdat het veel te weinig bos heeft. De spreker wijst op de nabestemmingsplannen die er zijn na het storten. Dat betekent dat er bosgebied wordt bijgemaakt, dat er paden voor mountainbikesroutes, oeverzwaluwtafuds, waterplassen, wandelpaden en beekjes worden gemaakt. Er worden overstromingen opgelost, er komen grote bekkens voor het capteren van water bij. Men probeert dus biodiversiteit te genereren. De spreker beweert niet dat er honderden storten moeten bijkomen, maar als er nog moet worden gestort, dan gebeurt dat op een professionele manier, die zeker ook voordelen heeft voor de maatschappij. De bestaande, vergunde stortplaatsen in Vlaanderen hebben voldoende stortcapaciteit om de uitdagingen die verbonden zijn aan het gevoerde asbestafbouwbeleid te moeten te komen.

Koen Vandenbroucke gaat ten slotte in op de vraag over de besparingen. Hij wijst erop dat er anno 2020 heel veel papier in de afvalketen is. Al die documenten zijn nodig, ze zijn erg belangrijk voor het traceren, maar dit zou versneld gedigitaliseerd moeten worden. Ook zijn er allerhande registers aanwezig over aanvoer, afvoer, weigeringen, overbrengingen en heffingen. Men kan zaken opdoeken en tot een veel efficiëntere data-inzameling komen door dit alles volledig te digitaliseren en te integreren. De spreker verwijst in dat verband naar het IMJV. De middelen die daardoor vrijkomen, kunnen worden ingezet om de grotere maatschappelijke problemen versneld aan te pakken, zoals meer handhaving die noodzakelijk is binnen het gevoerde asbestafbouwbeleid.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Johan DANEN
Tinne ROMBOUTS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ADR	Accord Européen relatif au Transport International des Marchandises Dangereuses par Route
AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
CMA	Compendium voor Monsternamen en Analyse
COPRO	Onpartijdige Instelling voor de Controle van de Bouwproducten - COntrol of PROducts
EPC	energieprestatiecertificaat
FOD	Federale Overheidsdienst
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
IARC	International Agency for Research on Cancer
IHM	Inzamelaar, afvalstoffenhandelaar of -makelaar
IMJV	Integraal Milieujaarverslag
KSP-glas	glas vervuild met keramiek, steen en porselein
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
OBA	organisch biologische afvalstoffen
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
pmd	plastic flessen, metaalverpakkingen, drankkartons
pv	proces-verbaal
QESH	Quality, Environment, Safety, Health (kwaliteit, milieu, veiligheid, gezondheid)
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEB	Vlaams EnergieBedrijf
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLAREMA	Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent
VUB	Vrije Universiteit Brussel
WASO	Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg